

Chương 5: Gom cụm dữ liệu

Khai phá dữ liệu
(Data mining)

Nội dung

- ▣ 5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu
- ▣ 5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch
- ▣ 5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp
- ▣ 5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ
- ▣ 5.5. Gom cụm dữ liệu dựa trên mô hình
- ▣ 5.6. Các phương pháp gom cụm dữ liệu khác
- ▣ 5.7. Tóm tắt

Tài liệu tham khảo

[1] Jiawei Han, Micheline Kamber, "Data Mining: Concepts and Techniques", Second Edition, Morgan Kaufmann Publishers, 2006.

7.1 What is cluster analysis? (p 383 -> 386)

7.4.1 Classical Partitioning Methods: k-Means and k-Medoids (p 402 -> p 407)

7.5.1 Agglomerative and Divisive Hierarchical Clustering (p 408 -> 411)

7.6.1 DBSCAN: A Density-Based Clustering Method (p 418 -> 420)

7.11 Outlier analysis (p 451 -> 458)

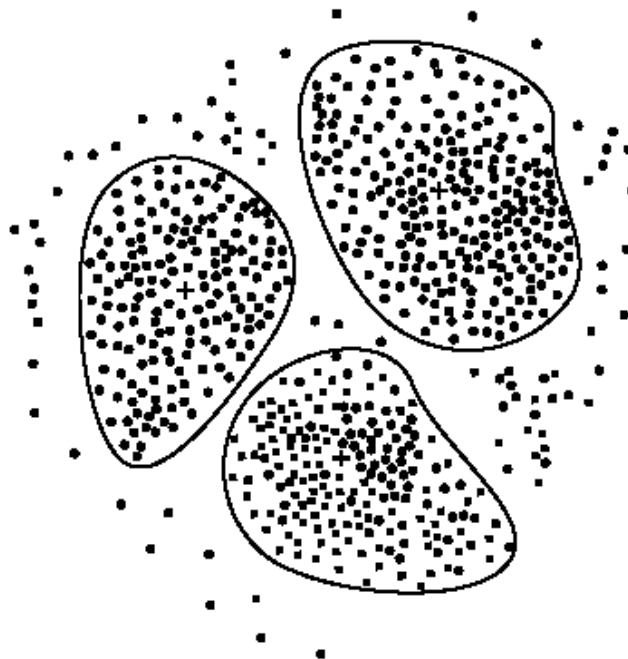
5.0. Tình huống 1 – Outlier detection

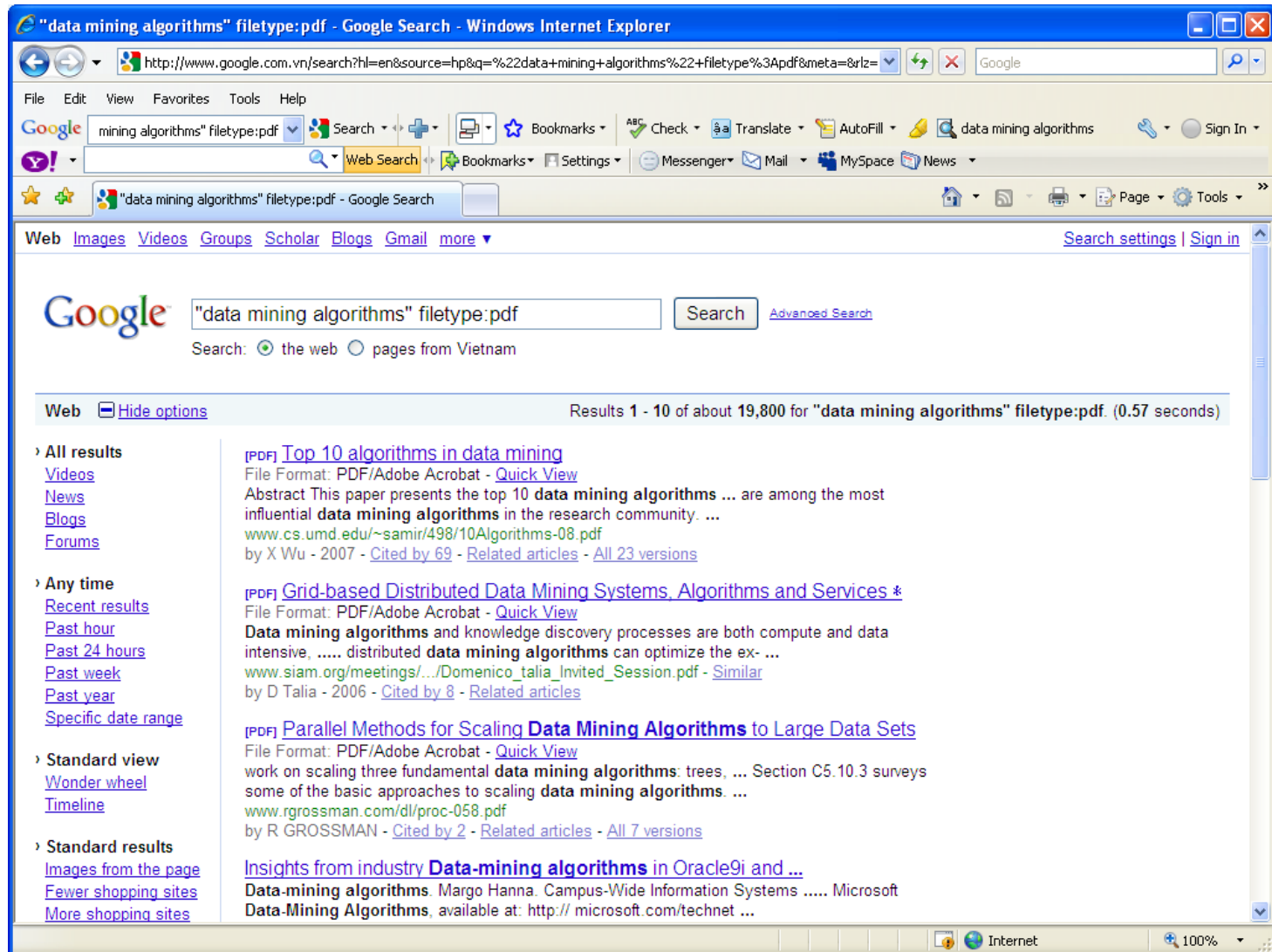
Người đang sử dụng
thẻ ID = 1234 thật
sự là chủ nhân của
thẻ hay là một tên
trộm?

5.0. Tình huống 2 - Làm sạch dữ liệu

- ▣ Nhận diện phần tử biên (outliers) và giảm thiểu nhiễu (noisy data)
 - Giải pháp giảm thiểu nhiễu
 - ▣ Phân tích cụm (cluster analysis)

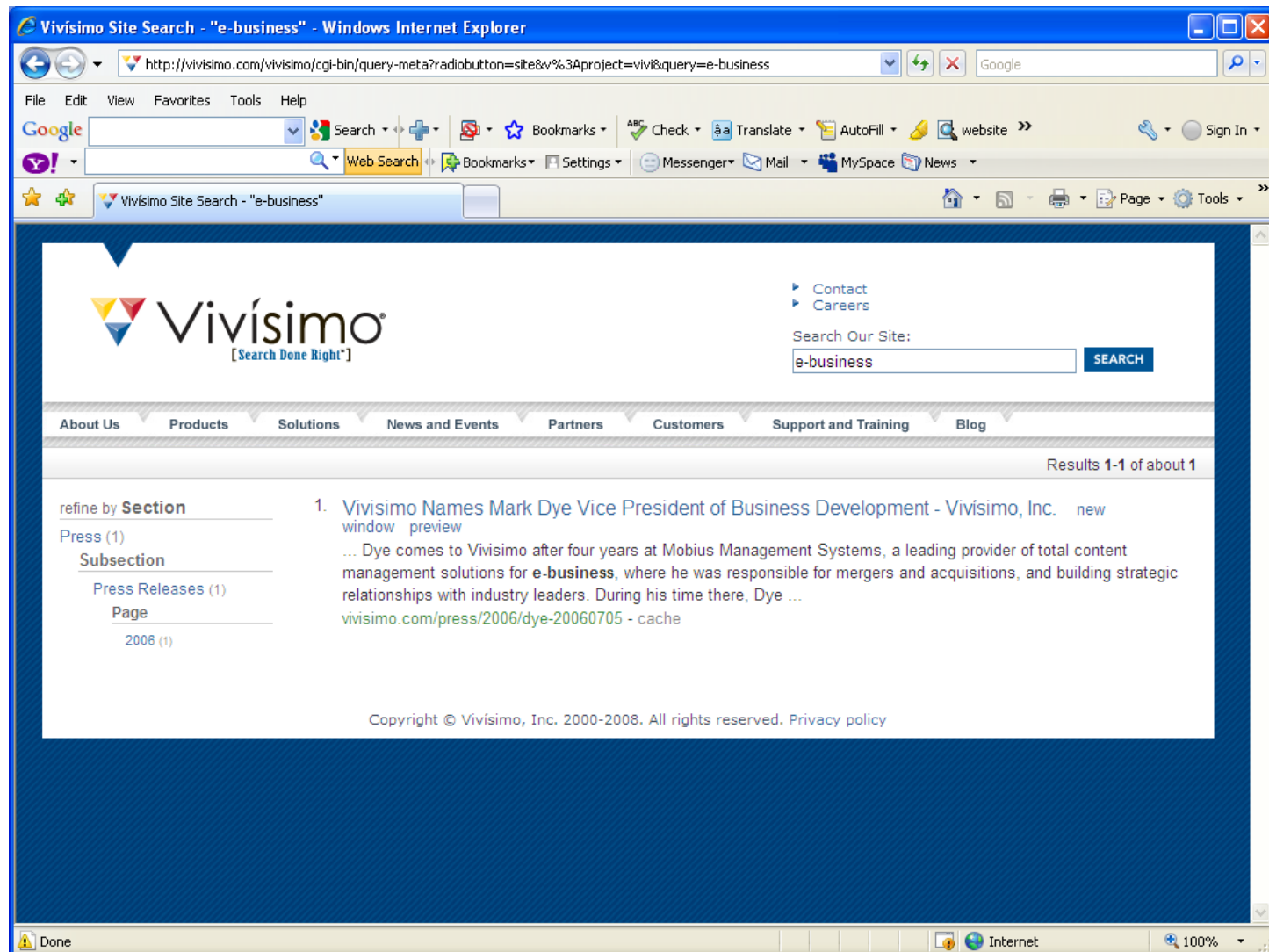
5.0. Tình huống 3

5.0. Tình huống 3

5.0. Tình huống 3

5.0. Tình huống 3

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window with the title "Vivísimo Site Search - software". The address bar displays the URL: <http://vivísimo.com/vivísimo/cgi-bin/query-meta?v%3Aproject=vivi&query=software>. The browser's menu bar includes File, Edit, View, Favorites, Tools, and Help. The toolbar contains various icons for search engines (Google, Yahoo!), web search, and other utilities. The main content area displays the Vivísimo logo with the tagline "[Search Done Right*]" and a navigation menu with links: About Us, Products, Solutions, News and Events, Partners, Customers, Support and Training, and Blog. A search bar on the right contains the text "software" and a "SEARCH" button. Below the navigation menu, the results are displayed as "Results 1-10 of about 154". On the left, there is a "refine by Section" sidebar with links: Press (105), Blog (14), Other (11), About (7), Products (5), Partners (2), and Support (1). The main results area is titled "Blog Entries" and lists three entries:

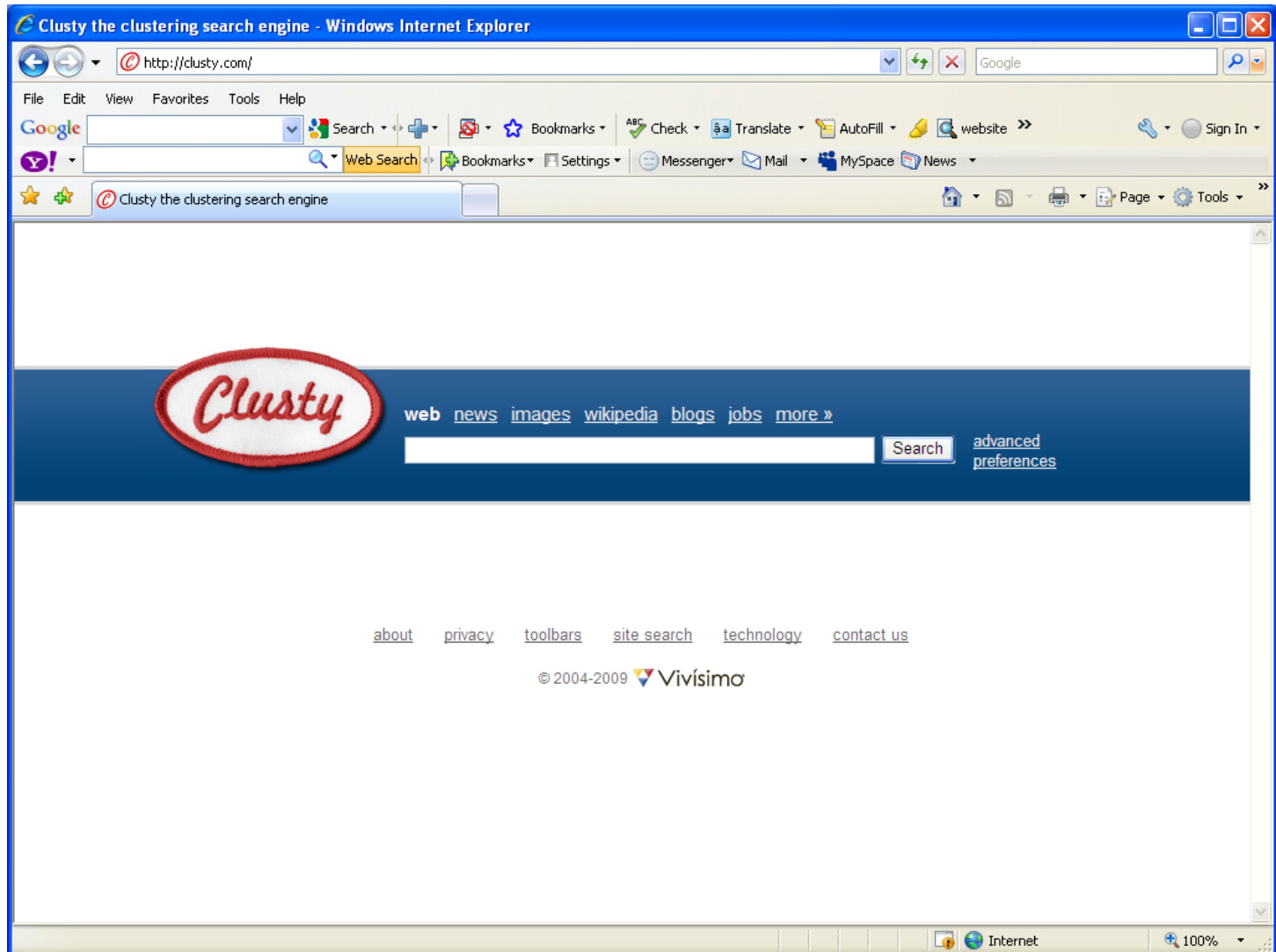
- ▶ A Review of Zibb – a B2B Vertical Search Portal - by [Raul Valdes-Perez](#)
- ▶ Achieving High Availability in Enterprise Search - by [Chris Palmer](#)
- ▶ Indexing High-Value Info: A Consultancy Example - by [Raul Valdes-Perez](#)

(Viewing 3 of 11 total results that match this query) - [Browse all Vivísimo blog entries](#)

1. **Careers - Software Engineer (Core Developer) | Vivísimo, Inc.** [new window](#) [preview](#)
Careers **Software Engineer (Core Developer)** Vivísimo ([vivísimo.com](#)) is a rapidly growing, leading provider of enterprise search **software**. Our mission is to help organizations find, organize and use the massive amount of information available in today's world. Leveraging our core competency in developing enterprise search **software**, as well as our experience in consumer search, we deliver search solutions that improve workforce productivity, streamline business processes, raise customer satisfaction and increase sales. Our Global 1000 ... [vivísimo.com/about/careers-coredeveloper-0825](#) - cache
2. **ASG Software Solutions to Embed Vivísimo in its ASG-ViewDirect E-mail Manager Solution - Vivísimo, Inc.** [new window](#) [preview](#)

The status bar at the bottom indicates "Done, but with errors on page." and shows the Internet icon and 100% zoom level.

5.0. Tình huống 3

5.0. Tình huống 3

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window displaying the Clusty Search results for the query "data mining algorithms". The browser's address bar shows the URL: <http://clusty.com/search?input-form=clusty-simple&v%3Asources=webplus&query=%22data+mining+algorithms%22>. The Clusty Search interface includes a search bar with the query "data mining algorithms" and a "Search" button. Below the search bar, there are tabs for "clusters", "sources", and "sites", with "clusters" currently selected. A sidebar on the left lists various clusters with their respective counts: "All Results (96)", "Analysis (20)", "Research (16)", "Applications (13)", "Classification (13)", "Association, Problem (6)", "Microsoft (8)", "Study (8)", "Parallelization of Data Mining (5)", "Paper (8)", and "Tasks (6)". A "Find" button is located at the bottom of the sidebar. The main content area displays the top 95 results of at least 401,500 retrieved for the query "data mining algorithms". The results are listed in a numbered format, with the first five results visible. The first result is "100% Free DataSheet (PDF) - Get Over 20,000,000 Free Datasheet! No Login. Multi Fast Search System." from www.AllDataSheet.com. The second result is "Elder Research: Predictive Analytics & Data Mining Consulting" from www.datamininglab.com. The third result is "Decision Tree Analysis Using ODBC Mine" from www.intsysr.com/odbcmine.htm. The fourth result is "Data mining algorithms: Association rules" from www.cs.ccsu.edu/~markov/ccsu_courses/DataMining-6.html. The fifth result is "Data Mining Algorithms" from www.ipam.ucla.edu/programs/sdm2002/abstracts/sdm2002_ykumar_abstract.html. The sixth result is "Publications of the Artificial Intelligence Research Laboratory at Iowa State University" from www.cs.iastate.edu/~homer/furlist.html. The browser's status bar at the bottom shows "Internet" and "100%".

Clusty Search » "data mining algorithms" - Windows Internet Explorer

http://clusty.com/search?input-form=clusty-simple&v%3Asources=webplus&query=%22data+mining+algorithms%22

File Edit View Favorites Tools Help

Google Search Web Search Bookmarks Settings Messenger Mail MySpace News

Clusty Search » "data mining algorithms"

web news images wikipedia blogs jobs more »

Clusty "data mining algorithms" Search advanced preferences

clusters sources sites remix

All Results (96)

- Analysis (20)
- Research (16)
- Applications (13)
- Classification (13)
- Association, Problem (6)
- Microsoft (8)
- Study (8)
- Parallelization of Data Mining (5)
- Paper (8)
- Tasks (6)

more | all clusters

find in clusters: Find

Font size: A A A A

Top 95 results of at least 401,500 retrieved for the query "data mining algorithms" (details)

100% Free DataSheet (PDF) - Get Over 20,000,000 Free Datasheet! No Login. Multi Fast Search System. - www.AllDataSheet.com

Search Results

- Elder Research: Predictive Analytics & Data Mining Consulting**
ELDER RESEARCH is a leader in **data mining** consulting and **data mining** training. ... 2010 Annual Two-Day Course, "Tools for Discovering Patterns in Data: A Survey of Modern Data Mining Algorithms," Dr. www.datamininglab.com - [cache] - Ask
- Decision Tree Analysis Using ODBC Mine**
ODBC Mine generates decision trees from ODBC databases using the C4.5 **data-mining** algorithm. www.intsysr.com/odbcmine.htm - [cache] - Open Directory
- Data mining algorithms: Association rules**
Data mining perspective ... Problem: the **algorithms** discussed so far cannot handle numeric attributes. www.cs.ccsu.edu/~markov/ccsu_courses/DataMining-6.html - [cache] - Ask
- Data Mining Algorithms**
Data mining is a process of efficient supervised or unsupervised discovery of interesting, ... This tutorial will provide an overview of a variety of **algorithms** that are commonly used for classification, www.ipam.ucla.edu/programs/sdm2002/abstracts/sdm2002_ykumar_abstract.html - [cache] - Ask
- Publications of the Artificial Intelligence Research Laboratory at Iowa State University**
A List of pointers to online publications on **data mining algorithms**, software, and applications. Many pubs include full pdf or ps versions. www.cs.iastate.edu/~homer/furlist.html - [cache] - Open Directory

Internet 100%

5.0. Tình huống 3

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window displaying the Clusty Search results for the query "data mining algorithms". The browser's address bar shows the URL: http://clusty.com/search?v%3afile=viv_1134%4028%3aumN1aa&v%3afile=viv_1134%4028%3aumN1aa.recluster-urls&. The Clusty logo is visible on the left, and the search results are listed on the right. The left sidebar shows a list of clusters, with "edu" selected, containing 31 documents. The main content area displays a list of search results, including "Minnesota Intrusion Detection System (MINDS)", "Data Mining Algorithms is Cluster Analysis? is Cluster Analysis?", "Algorithms for Data Mining", "http://www.ece.northwestern.edu/%7Eyingliu/papers/para_arm_cluster.pdf", and "Analysis of Data Mining Algorithms".

Clusty Search » "data mining algorithms" - Windows Internet Explorer

http://clusty.com/search?v%3afile=viv_1134%4028%3aumN1aa&v%3afile=viv_1134%4028%3aumN1aa.recluster-urls&

File Edit View Favorites Tools Help

Google Search Web Search Bookmarks Settings Messenger Mail MySpace News

Clusty Search » "data mining algorithms"

web news images wikipedia blogs jobs more »

Clusty

"data mining algorithms" Search advanced preferences

clusters sources sites

All Results (103)

- com (38)
- edu (31)
 - umn.edu (3)
 - fiu.edu (3)
 - cs.iastate.edu (2)
 - citeseer.ist.psu.edu (2)
 - cs.ccsu.edu (2)
 - ipam.ucla.edu (2)
 - mit.edu (2)
 - Other URLs (15)
- org (14)
- ac (5)
- de (4)
- net (2)
- bth.se (2)
- Other URLs (7)

Cluster Edu contains 31 documents.

Search Results

- Minnesota Intrusion Detection System (MINDS)** Research project focused on the development of high-performance **data mining algorithms** and tools that will provide support required to analyze the massive **data** sets generated by various processes that monitor computing and information systems.
www.cs.umn.edu/research/MINDS - [cache] - Open Directory
- Data Mining Algorithms is Cluster Analysis? is Cluster Analysis?** Cluster Analysis Measuring Similarity **Algorithms**; **Data Mining Algorithms**; Cluster Analysis; Graham Williams; Principal **Data** Miner, ATO; Adjunct Associate Professor, ANU;
datamining.anu.edu.au/student/math3346_2006/clusters-2x3.pdf - [cache] - Ask
- Algorithms for Data Mining** Clustering has been one of the most widely studied topics in **data mining** and k-means clustering has been one of the popular clustering **algorithms**. ... **Algorithms for Mining Data Streams**
www.cse.ohio-state.edu/~agrawal/Research_new/mining.htm - [cache] - Ask
- http://www.ece.northwestern.edu/%7Eyingliu/papers/para_arm_cluster.pdf** Parallel **Data Mining Algorithms** for; Association Rules and Clustering; Jianwei Li; Northwestern University; Ying Liu; DTKE Center and Grad. Univ.
www.ece.northwestern.edu/~yingliu/papers/para_arm_cluster.pdf - [cache] - Ask
- Analysis of Data Mining Algorithms** I have included a list of URLs in Appendix A which can be referred to for more information on **data mining algorithms**.
www-users.cs.umn.edu/~desikan/research/dataminingoverview.html - [cache] - Ask
- Energy Consumption in Data Analysis for On-board and Distributed**

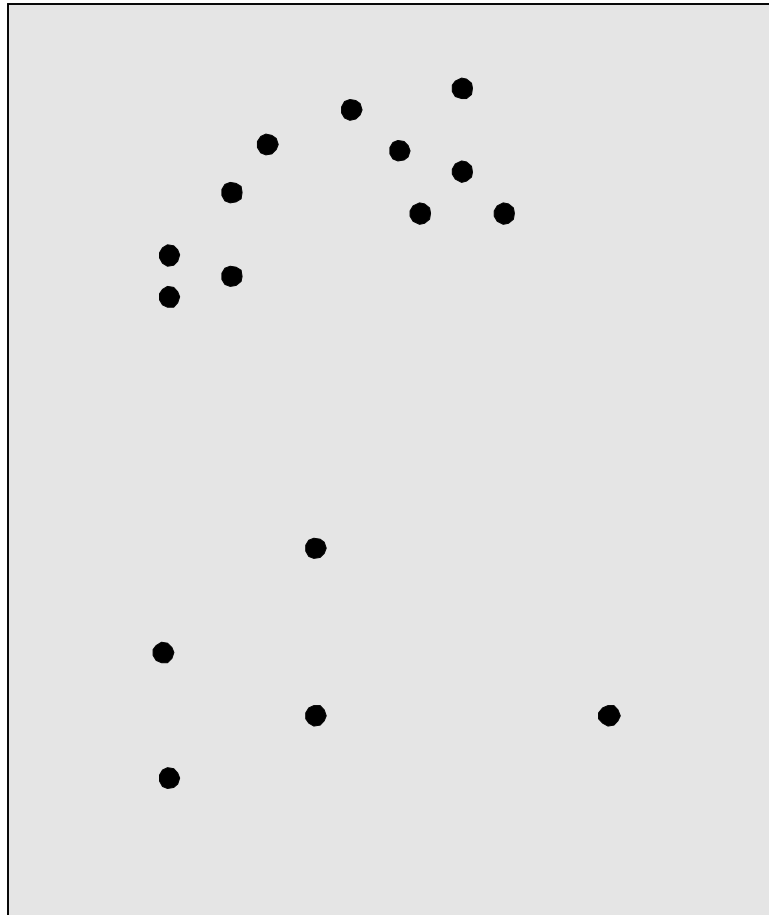
5.0. Tình huống 4

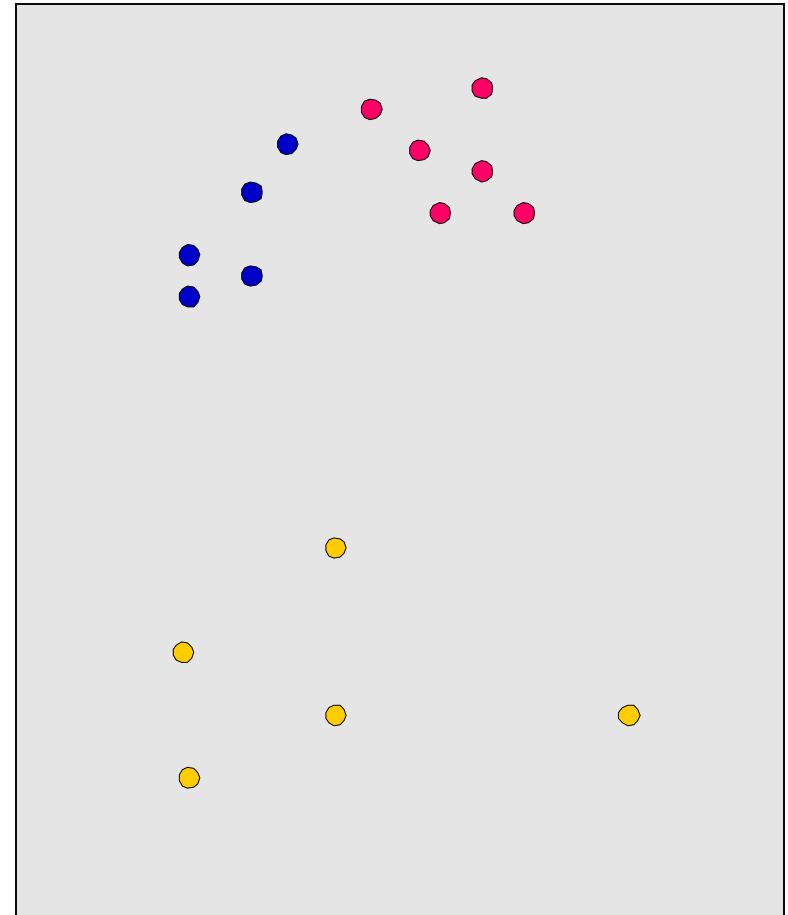
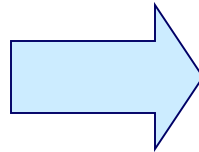
<http://kdd.ics.uci.edu/databases/CorelFeatures/CorelFeatures.data.html>

Gom cụm ảnh

5.0. Tình huống ...

Gom cụm

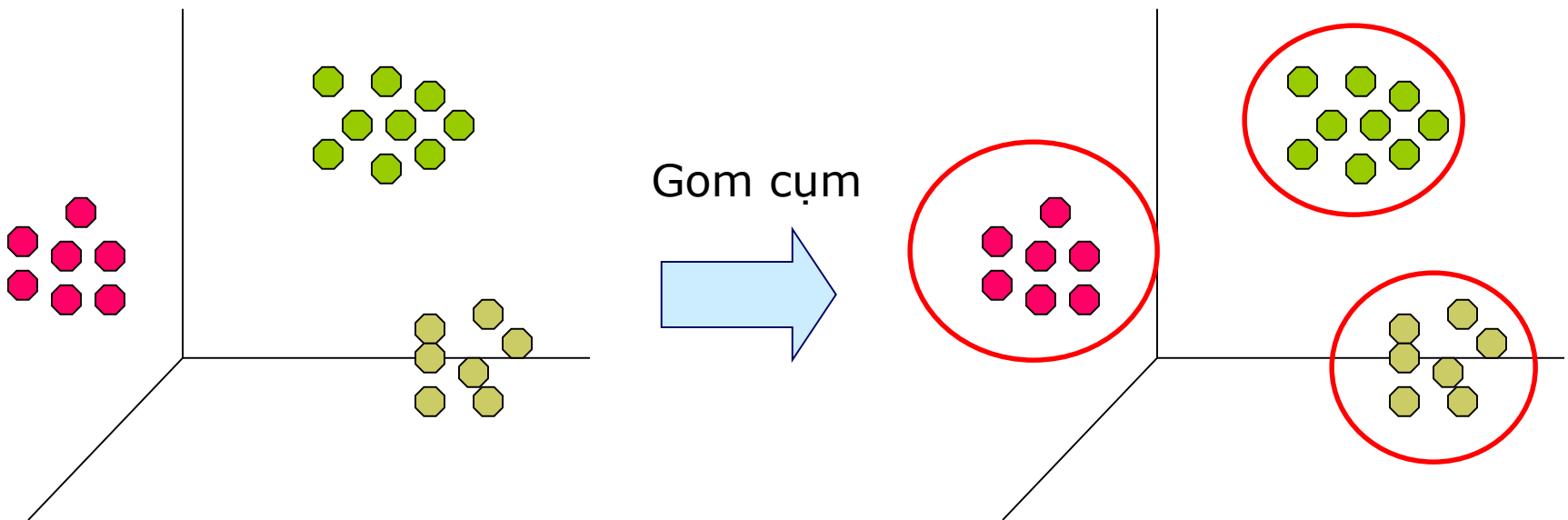
5.0. Tình huống ...

- ❑ Hỗ trợ giai đoạn tiền xử lý dữ liệu (data preprocessing)
- ❑ Mô tả sự phân bố dữ liệu/đối tượng (data distribution)
- ❑ Nhận dạng mẫu (pattern recognition)
- ❑ Phân tích dữ liệu không gian (spatial data analysis)
- ❑ Xử lý ảnh (image processing)
- ❑ Phân mảnh thị trường (market segmentation)
- ❑ Gom cụm tài liệu ((WWW) document clustering)
- ❑ ...

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

□ Gom cụm

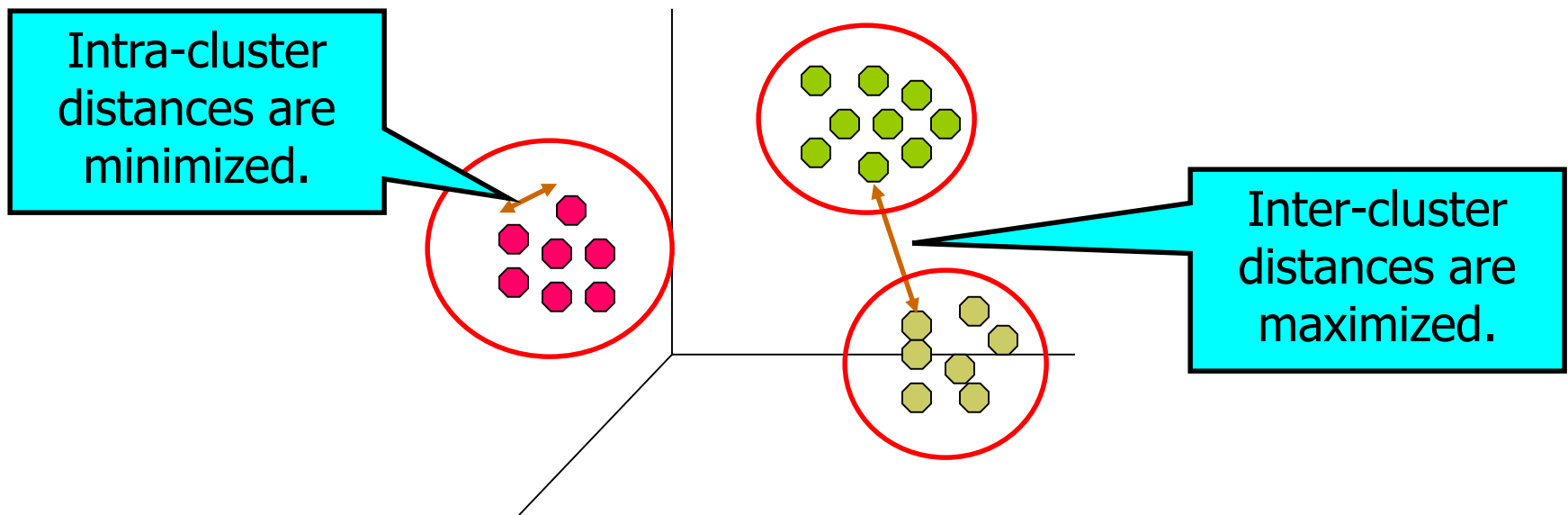
- Quá trình gom nhóm/cụm dữ liệu/đối tượng vào các lớp/cụm
- Các đối tượng trong cùng một cụm tương tự với nhau hơn so với đối tượng ở các cụm khác.
 - *Obj1, Obj2 ở cụm C1; Obj3 ở cụm C2 → Obj1 tương tự Obj2 hơn so với tương tự Obj3.*

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

□ Gom cụm

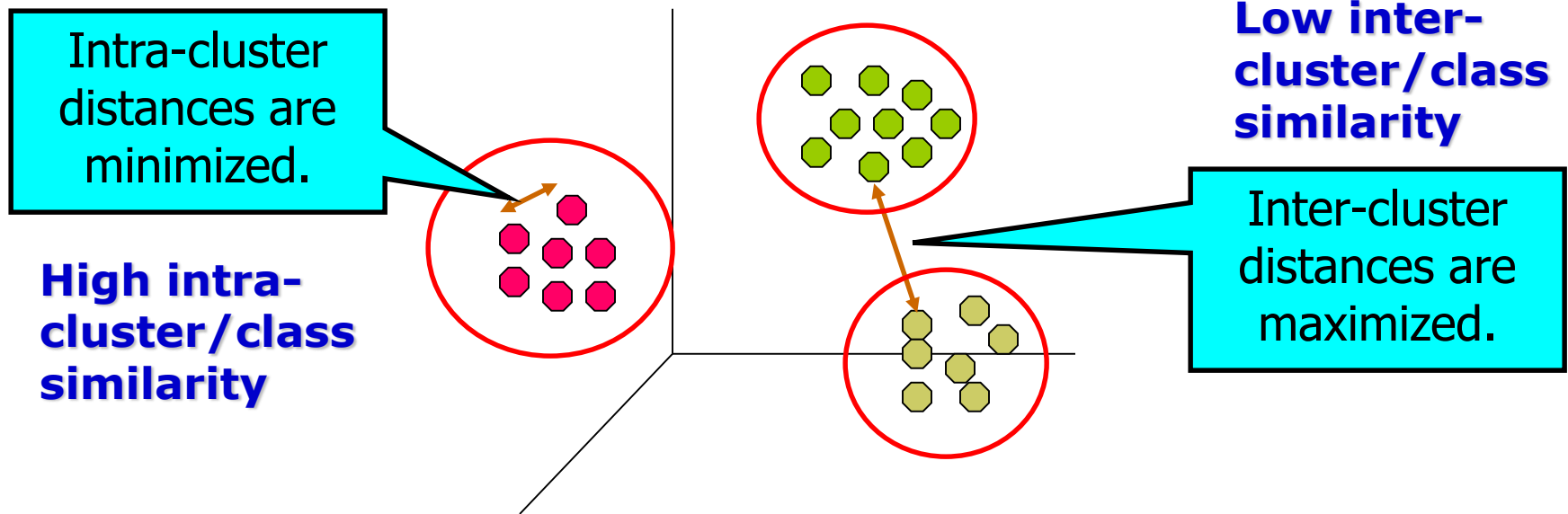
- Quá trình gom nhóm/cụm dữ liệu/đối tượng vào các lớp/cụm
- Các đối tượng trong cùng một cụm tương tự với nhau hơn so với đối tượng ở các cụm khác.
 - *Obj1, Obj2 ở cụm C1; Obj3 ở cụm C2 → Obj1 tương tự Obj2 hơn so với tương tự Obj3.*

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

□ Gom cụm

- Quá trình gom nhóm/cụm dữ liệu/đối tượng vào các lớp/cụm
- Các đối tượng trong cùng một cụm tương tự với nhau hơn so với đối tượng ở các cụm khác.
 - *Obj1, Obj2 ở cụm C1; Obj3 ở cụm C2 → Obj1 tương tự Obj2 hơn so với tương tự Obj3.*

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- Vấn đề kiểu dữ liệu/đối tượng được gom cụm
 - Ma trận dữ liệu (data matrix)

$$\begin{bmatrix} x_{11} & \dots & x_{1f} & \dots & x_{1p} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_{i1} & \dots & x_{if} & \dots & x_{ip} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_{n1} & \dots & x_{nf} & \dots & x_{np} \end{bmatrix}$$

- n đối tượng (objects)
- p biến/thuộc tính (variables/attributes)

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- Vấn đề kiểu dữ liệu/đối tượng được gom cụm
 - Ma trận sai biệt (dissimilarity matrix)

$$\begin{bmatrix} 0 & & & & \\ d(2,1) & 0 & & & \\ d(3,1) & d(3,2) & 0 & & \\ \vdots & \vdots & \vdots & & \\ d(n,1) & d(n,2) & \dots & \dots & 0 \end{bmatrix}$$

$d(i, j)$ là khoảng cách giữa đối tượng i và j ; thể hiện sự khác biệt giữa đối tượng i và j ; được tính tùy thuộc vào kiểu của các biến/thuộc tính.

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

▣ Vấn đề kiểu dữ liệu/đối tượng được gom cụm

$d(i, j)$ là khoảng cách giữa đối tượng i và j ; thể hiện sự khác biệt giữa đối tượng i và j ; được tính tùy thuộc vào kiểu của các biến/thuộc tính.

$$d(i, j) \geq 0$$

$$d(i, i) = 0$$

$$d(i, j) = d(j, i)$$

$$d(i, j) \leq d(i, k) + d(k, j)$$

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- Vấn đề kiểu dữ liệu/đối tượng được gom cụm
 - Đối tượng vector (vector objects)
 - Đối tượng i và j được biểu diễn tương ứng bởi vector x và y.
 - Độ tương tự (similarity) giữa i và j được tính bởi độ đo cosine:

$$s(x, y) = \frac{x^t \cdot y}{||x|| ||y||}$$

$$x = (x_1, \dots, x_p)$$

$$y = (y_1, \dots, y_p)$$

$$s(x, y) = (x_1 y_1 + \dots + x_p y_p) / ((x_1^2 + \dots + x_p^2)^{1/2} (y_1^2 + \dots + y_p^2)^{1/2})$$

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- Vấn đề kiểu dữ liệu/đối tượng được gom cụm
 - Interval-scaled variables/attributes
 - Binary variables/attributes
 - Categorical variables/attributes
 - Ordinal variables/attributes
 - Ratio-scaled variables/attributes
 - Variables/attributes of mixed types

-
- A sample data table containing variables of mixed type.

<i>object</i>	<i>test-1</i>	<i>test-2</i>	<i>test-3</i>
<i>identifier</i>	<i>(categorical)</i>	<i>(ordinal)</i>	<i>(ratio-scaled)</i>
1	code-A	excellent	445
2	code-B	fair	22
3	code-C	good	164
4	code-A	excellent	1,210

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

▣ Interval-scaled variables/attributes

Mean absolute deviation $s_f = \frac{1}{n}(|x_{1f} - m_f| + |x_{2f} - m_f| + \dots + |x_{nf} - m_f|)$

Mean $m_f = \frac{1}{n}(x_{1f} + x_{2f} + \dots + x_{nf})$

Z-score measurement $z_{if} = \frac{x_{if} - m_f}{s_f}$

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- Độ đo khoảng cách Minkowski

$$d(i, j) = \sqrt[q]{(|x_{i_1} - x_{j_1}|^q + |x_{i_2} - x_{j_2}|^q + \dots + |x_{i_p} - x_{j_p}|^q)}$$

- Độ đo khoảng cách Manhattan

$$d(i, j) = |x_{i_1} - x_{j_1}| + |x_{i_2} - x_{j_2}| + \dots + |x_{i_p} - x_{j_p}|$$

- Độ đo khoảng cách Euclidean

$$d(i, j) = \sqrt{(|x_{i_1} - x_{j_1}|^2 + |x_{i_2} - x_{j_2}|^2 + \dots + |x_{i_p} - x_{j_p}|^2)}$$

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

□ Binary variables/attributes

		Object j		
		1	0	sum
Object i	1	a	b	$a+b$
	0	c	d	$c+d$
	sum	$a+c$	$b+d$	$p (= a + b + c + d)$

Hệ số so trùng đơn giản (nếu symmetric): $d(i, j) = \frac{b+c}{a+b+c+d}$

Hệ số so trùng Jaccard (nếu asymmetric): $d(i, j) = \frac{b+c}{a+b+c}$

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

□ Binary variables/attributes

■ Ví dụ

Name	Gender	Fever	Cough	Test-1	Test-2	Test-3	Test-4
Jack	M	Y	N	P	N	N	N
Mary	F	Y	N	P	N	P	N
Jim	M	Y	P	N	N	N	N

- gender: symmetric
- Binary attributes còn lại: asymmetric
- Y, P \rightarrow 1, N \rightarrow 0

$$d(jack, mary) = \frac{0 + 1}{2 + 0 + 1} = 0.33$$

$$d(jack, jim) = \frac{1 + 1}{1 + 1 + 1} = 0.67$$

$$d(jim, mary) = \frac{1 + 2}{1 + 1 + 2} = 0.75$$

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

▣ Variables/attributes of mixed types

■ Tổng quát

$$d(i, j) = \frac{\sum_{f=1}^p \delta_{ij}^{(f)} d_{ij}^{(f)}}{\sum_{f=1}^p \delta_{ij}^{(f)}}$$

▣ Nếu x_{if} hoặc x_{jf} bị thiếu (missing) thì $\delta_{ij}^{(f)} = 0$

▣ f (*variable/attribute*): binary (nominal)

$d_{ij}^{(f)} = 0$ if $x_{if} = x_{jf}$, or $d_{ij}^{(f)} = 1$ otherwise

▣ f : interval-scaled (Minkowski, Manhattan, Euclidean)

▣ f : ordinal or ratio-scaled

■ tính ranks r_{if} và $z_{if} = \frac{r_{if} - 1}{M_f - 1}$

■ z_{if} trở thành interval-scaled

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

Measures	Forms	Comments	Examples and Applications
Minkowski distance	$D_y = \left(\sum_{i=1}^d x_{yi} - x_{ji} ^{1/n} \right)^n$	Metric. Invariant to any translation and rotation only for $n=2$ (Euclidean distance). Features with large values and variances tend to dominate over other features.	Fuzzy c -means with measures based on Minkowski family [130].
Euclidean distance	$D_y = \left(\sum_{i=1}^d x_{yi} - x_{ji} ^{1/2} \right)^2$	The most commonly used metric. Special case of Minkowski metric at $n=2$. Tend to form hyperspherical clusters.	K -means algorithm [191]
City-block distance	$D_y = \sum_{i=1}^d x_{yi} - x_{ji} $	Special case of Minkowski metric at $n=1$. Tend to form hyperrectangular clusters.	Fuzzy ART [57]
Sup distance	$D_y = \max_{1 \leq i \leq d} x_{yi} - x_{ji} $	Special case of Minkowski metric at $n \rightarrow \infty$.	Fuzzy c -means with sup norm [39].
Mahalanobis distance	$D_y = (\mathbf{x}_i - \mathbf{x}_j)^T \mathbf{S}^{-1} (\mathbf{x}_i - \mathbf{x}_j)$, where \mathbf{S} is the within-group covariance matrix.	Invariant to any nonsingular linear transformation. \mathbf{S} is calculated based on all objects. Tend to form hyperellipsoidal clusters. When features are not correlated, squared Mahalanobis distance is equivalent to squared Euclidean distance. May cause some computational burden.	Ellipsoidal ART [13], Hyperellipsoidal clustering algorithm [194].
Pearson correlation	$D_y = (1 - r_y)/2$, where $r_y = \frac{\sum_{i=1}^d (x_{yi} - \bar{x}_i)(x_{ji} - \bar{x}_j)}{\sqrt{\sum_{i=1}^d (x_{yi} - \bar{x}_i)^2 \sum_{i=1}^d (x_{ji} - \bar{x}_j)^2}}$	Not a metric. Derived from correlation coefficient. Unable to detect the magnitude of differences of two variables.	Widely used as the measure for analyzing gene expression data [80].
Point symmetry distance	$D_{ir} = \min_{\substack{j=1, \dots, N \\ \text{and } j \neq i}} \frac{\ (\mathbf{x}_i - \mathbf{x}_r) + (\mathbf{x}_j - \mathbf{x}_r)\ }{\ (\mathbf{x}_i - \mathbf{x}_r)\ + \ (\mathbf{x}_j - \mathbf{x}_r)\ }$	Not a metric. Compute the distance between an object \mathbf{x}_i and a reference point \mathbf{x}_r . D_{ir} is minimized when a symmetric pattern exists.	SBKM (Symmetry-based K -means) [264].
Cosine similarity	$S_y = \cos \alpha = \frac{\mathbf{x}_i^T \mathbf{x}_j}{\ \mathbf{x}_i\ \ \mathbf{x}_j\ }$	Independent of vector length. Invariant to rotation, but not to linear transformations.	The most commonly used measure in document clustering [261].

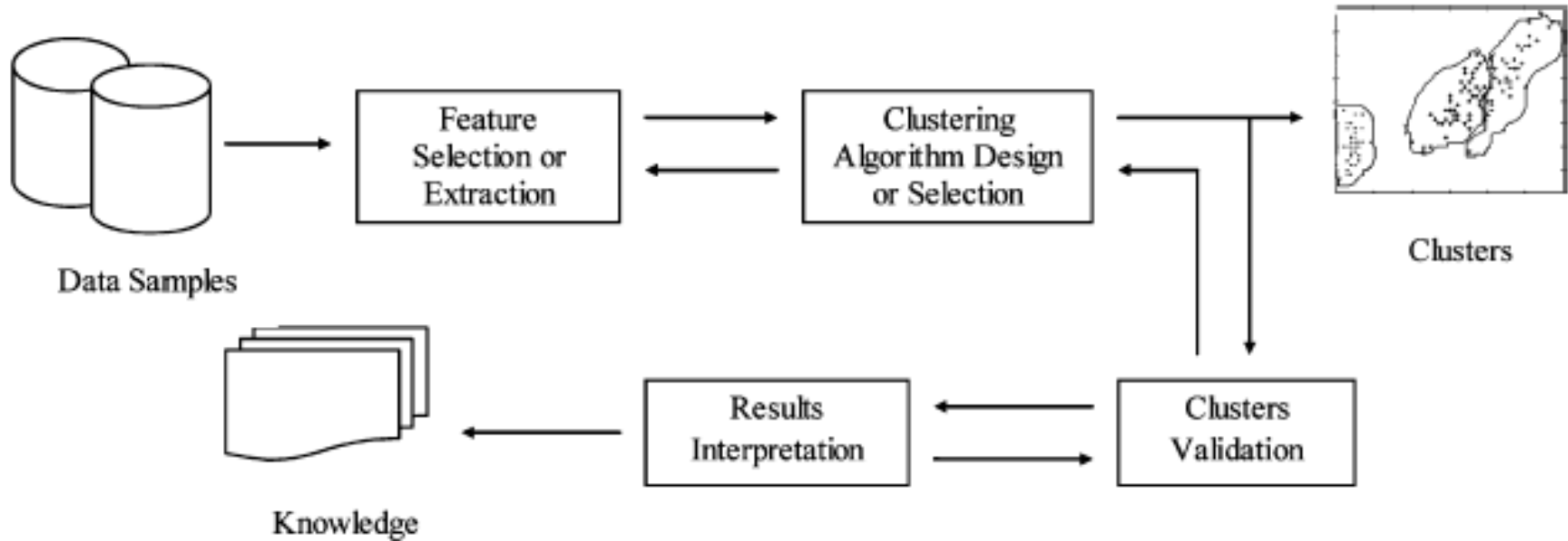
Question

- Briefly outline how to compute the *dissimilarity* between objects described by the following types of variables:
 - (a) Numerical (interval-scaled) variables
 - (b) Asymmetric binary variables
 - (c) Categorical variables
 - (d) Ratio-scaled variables
 - (e) Ordinal variables

object identifier	test-1 (categorical)	test-2 (ordinal)	test-3 (ratio-scaled)
1	code-A	excellent	445
2	code-B	fair	22
3	code-C	good	164
4	code-A	excellent	1,210

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

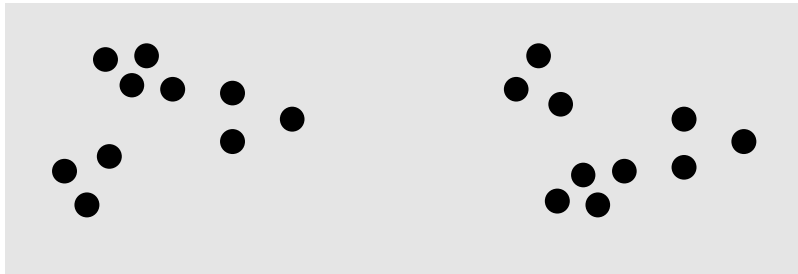
▣ Quá trình gom cụm dữ liệu

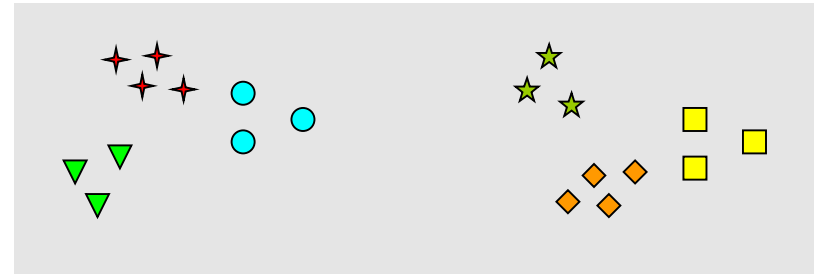
R. Xu, D. Wunsch II. Survey of Clustering Algorithms. IEEE Transactions on Neural Networks, 16(3), May 2005, pp. 645-678.

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

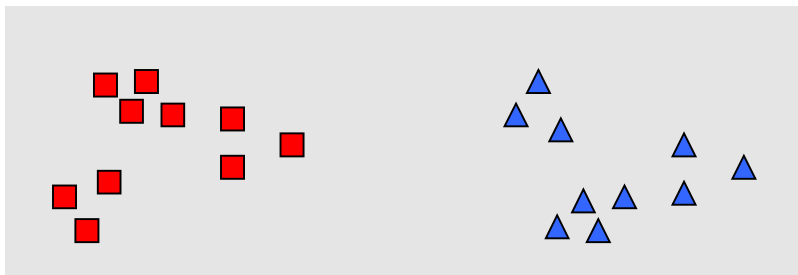
- ❑ Mỗi cụm nên có bao nhiêu phần tử?
- ❑ Các phần tử nên được gom vào bao nhiêu cụm?
- ❑ Bao nhiêu cụm nên được tạo ra?

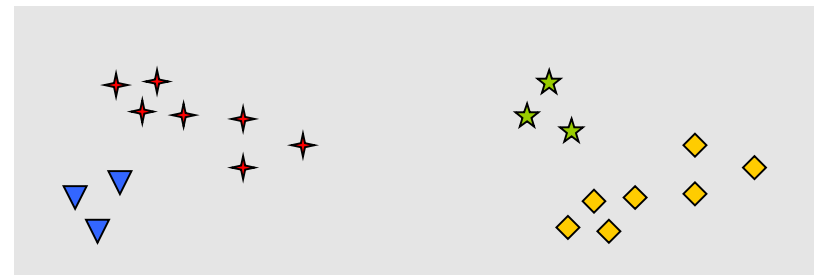
Bao nhiêu cụm?

6 cụm?

2 cụm?

4 cụm?

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- ❑ Các yêu cầu tiêu biểu về việc gom cụm dữ liệu
 - Khả năng co giãn về tập dữ liệu (scalability)
 - Khả năng xử lý nhiều kiểu thuộc tính khác nhau (different types of attributes)
 - Khả năng khám phá các cụm với hình dạng tùy ý (clusters with arbitrary shape)
 - Tối thiểu hóa yêu cầu về tri thức miền trong việc xác định các thông số nhập (domain knowledge for input parameters)
 - Khả năng xử lý dữ liệu có nhiễu (noisy data)

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

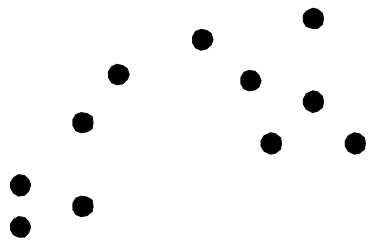
- ▣ Các yêu cầu tiêu biểu về việc gom cụm dữ liệu
 - Khả năng gom cụm tăng dần và độc lập với thứ tự của dữ liệu nhập (incremental clustering and insensitivity to the order of input records)
 - Khả năng xử lý dữ liệu đa chiều (high dimensionality)
 - Khả năng gom cụm dựa trên ràng buộc (constraint-based clustering)
 - Khả diễn và khả dụng (interpretability and usability)

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

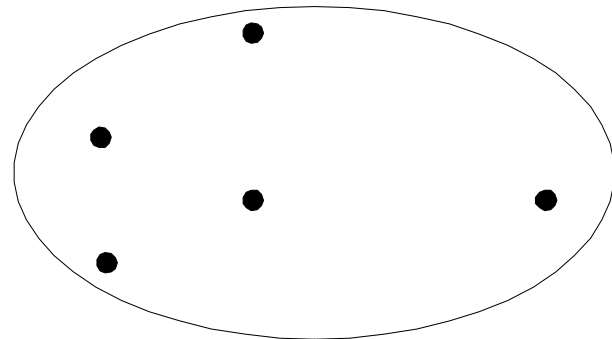
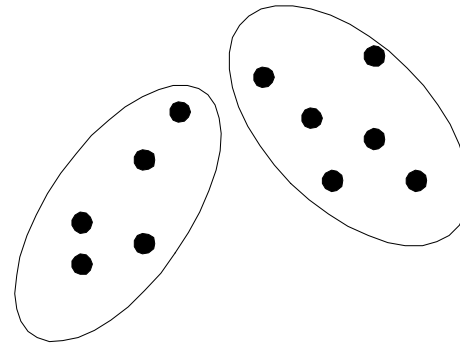
- Phân loại các phương pháp gom cụm dữ liệu tiêu biểu
 - Phân hoạch (partitioning): các phân hoạch được tạo ra và đánh giá theo một tiêu chí nào đó.
 - Phân cấp (hierarchical): phân rã tập dữ liệu/đối tượng có thứ tự phân cấp theo một tiêu chí nào đó.
 - Dựa trên mật độ (density-based): dựa trên connectivity and density functions.
 - Dựa trên lưới (grid-based): dựa trên a multiple-level granularity structure.
 - Dựa trên mô hình (model-based): một mô hình giả thuyết được đưa ra cho mỗi cụm; sau đó hiệu chỉnh các thông số để mô hình phù hợp với cụm dữ liệu/đối tượng nhất.
 - ...

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- Phân loại các phương pháp gom cụm dữ liệu tiêu biểu

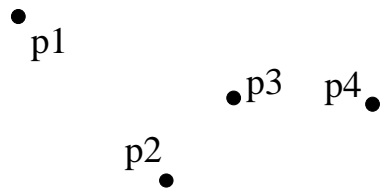
Original Points

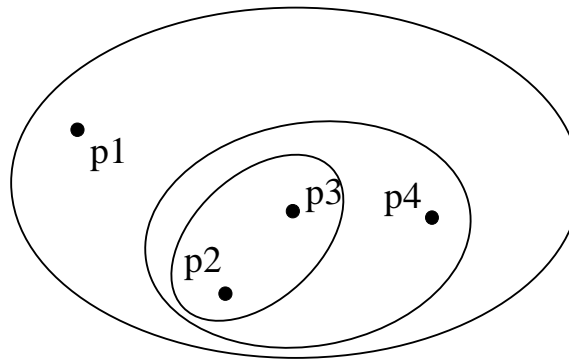
Partitioning

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

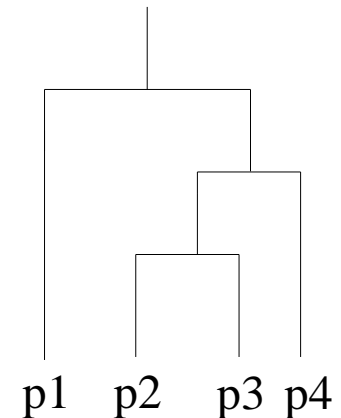
- Phân loại các phương pháp gom cụm dữ liệu tiêu biểu

Original Points

Hierarchical

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- ❑ Các phương pháp đánh giá việc gom cụm dữ liệu
 - Đánh giá ngoại (external validation)
 - ❑ Đánh giá kết quả gom cụm dựa vào cấu trúc được chỉ định trước cho tập dữ liệu
 - Đánh giá nội (internal validation)
 - ❑ Đánh giá kết quả gom cụm theo số lượng các vector của chính tập dữ liệu (ma trận gần – proximity matrix)
 - Đánh giá tương đối (relative validation)
 - ❑ Đánh giá kết quả gom cụm bằng việc so sánh các kết quả gom cụm khác ứng với các bộ trị thông số khác nhau
- Tiêu chí cho việc đánh giá và chọn kết quả gom cụm tối ưu
 - Độ nén (compactness): các đối tượng trong cụm nên gần nhau.
 - Độ phân tách (separation): các cụm nên xa nhau.

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

- ▣ Các phương pháp đánh giá việc gom cụm dữ liệu
 - Đánh giá ngoại (external validation)
 - ▣ Độ đo: Rand statistic, Jaccard coefficient, Folkes and Mallows index, ...
 - Đánh giá nội (internal validation)
 - ▣ Độ đo: Hubert's Γ statistic, Silhouette index, Dunn's index, ...
 - Đánh giá tương đối (relative validation)

5.1. Tổng quan về gom cụm dữ liệu

▣ Các phương pháp đánh giá việc gom cụm dữ liệu

■ Các độ đo đánh giá ngoại (external validation measures – contingency matrix)

	Measure	Notation	Definition	Range
1	Entropy	E	$-\sum_i p_i (\sum_j \frac{p_{ij}}{p_i} \log \frac{p_{ij}}{p_i})$	$[0, \log K']$
2	Purity	P	$\sum_i p_i (\max_j \frac{p_{ij}}{p_i})$	$(0,1]$
3	F-measure	F	$\sum_j p_j \max_i [2 \frac{p_{ij}}{p_i} \frac{p_{ij}}{p_j} / (\frac{p_{ij}}{p_i} + \frac{p_{ij}}{p_j})]$	$(0,1]$
4	Variation of Information	VI	$-\sum_i p_i \log p_i - \sum_j p_j \log p_j - 2 \sum_i \sum_j p_{ij} \log \frac{p_{ij}}{p_i p_j}$	$[0, 2 \log \max(K, K')]$
5	Mutual Information	MI	$\sum_i \sum_j p_{ij} \log \frac{p_{ij}}{p_i p_j}$	$(0, \log K']$
6	Rand statistic	R	$[\binom{n}{2} - \sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2} - \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2} + 2 \sum_{ij} \binom{n_{ij}}{2}] / \binom{n}{2}$	$(0,1]$
7	Jaccard coefficient	J	$\sum_{ij} \binom{n_{ij}}{2} / [\sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2} + \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2} - \sum_{ij} \binom{n_{ij}}{2}]$	$[0,1]$
8	Fowlkes and Mallows index	FM	$\sum_{ij} \binom{n_{ij}}{2} / \sqrt{\sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2} \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2}}$	$[0,1]$
9	Hubert Γ statistic I	Γ	$\frac{\binom{n}{2} \sum_{ij} \binom{n_{ij}}{2} - \sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2} \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2}}{\sqrt{\sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2} \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2} [\binom{n}{2} - \sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2}] [\binom{n}{2} - \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2}]}}$	$(-1,1]$
10	Hubert Γ statistic II	Γ'	$[\binom{n}{2} - 2 \sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2} - 2 \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2} + 4 \sum_{ij} \binom{n_{ij}}{2}] / \binom{n}{2}$	$[0,1]$
11	Minkowski score	MS	$\sqrt{\sum_i \binom{n_{i\cdot}}{2} + \sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2} - 2 \sum_{ij} \binom{n_{ij}}{2}} / \sqrt{\sum_j \binom{n_{\cdot j}}{2}}$	$[0, +\infty)$
12	classification error	ε	$1 - \frac{1}{n} \max_{\sigma} \sum_j n_{\sigma(j),j}$	$[0,1)$
13	van Dongen criterion	VD	$(2n - \sum_i \max_j n_{ij} - \sum_j \max_i n_{ij}) / 2n$	$[0, 1)$
14	micro-average precision	MAP	$\sum_i p_i (\max_j \frac{p_{ij}}{p_i})$	$(0,1]$
15	Goodman-Kruskal coefficient	GK	$\sum_i p_i (1 - \max_j \frac{p_{ij}}{p_i})$	$[0,1)$
16	Mirkin metric	M	$\sum_i n_{i\cdot}^2 + \sum_j n_{\cdot j}^2 - 2 \sum_i \sum_j n_{ij}^2$	$[0, 2 \binom{n}{2})$

Note: $p_{ij} = n_{ij}/n$, $p_i = n_{i\cdot}/n$, $p_j = n_{\cdot j}/n$.

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

□ Đánh giá kết quả gom cụm

		Partition C				
Partition P		C_1	C_2	\dots	$C_{K'}$	Σ
	P_1	n_{11}	n_{12}	\dots	$n_{1K'}$	$n_{1\cdot}$
	P_2	n_{21}	n_{22}	\dots	$n_{2K'}$	$n_{2\cdot}$
	\vdots	\vdots	\vdots	\dots	\vdots	\vdots
	P_K	n_{K1}	n_{K2}	\dots	$n_{KK'}$	$n_{K\cdot}$
	Σ	$n_{\cdot 1}$	$n_{\cdot 2}$	\dots	$n_{\cdot K'}$	n

Contingency matrix

- Partition P: kết quả gom cụm trên n đối tượng
- Partition C: các cụm thật sự của n đối tượng
- $n_{ij} = |P_i \cap C_j|$: số đối tượng trong P_i từ C_j

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

□ Đánh giá kết quả gom cụm

I	C_1	C_2	C_3	Σ	II	C_1	C_2	C_3	Σ
P_1	3	4	12	19	P_1	0	7	12	19
P_2	8	3	12	23	P_2	11	0	12	23
P_3	12	12	0	24	P_3	12	12	0	24
Σ	23	19	24	66	Σ	23	19	24	66

Kết quả gom cụm theo phương án I và II

- Partition P: kết quả gom cụm trên n ($=66$) đối tượng
- Partition C: các cụm thật sự của n ($=66$) đối tượng
- $n_{ij} = |P_i \cap C_j|$: số đối tượng trong P_i từ C_j

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

□ Đánh giá kết quả gom cụm

■ Entropy (trị nhỏ khi chất lượng gom cụm tốt)

$$\begin{aligned} \text{Entropy}(I) &= -\sum_i p_i \left(\sum_j \frac{p_{ij}}{p_i} \log \frac{p_{ij}}{p_i} \right) \\ &= -\sum_i \frac{n_i}{n} \left(\sum_j \frac{n_{ij}}{n_i} \log \frac{n_{ij}}{n_i} \right) \\ &= -\frac{19}{66} \left(\frac{3}{19} \log \frac{3}{19} + \frac{4}{19} \log \frac{4}{19} + \frac{12}{19} \log \frac{12}{19} \right) \\ &\quad - \frac{23}{66} \left(\frac{8}{23} \log \frac{8}{23} + \frac{3}{23} \log \frac{3}{23} + \frac{12}{23} \log \frac{12}{23} \right) \\ &\quad - \frac{24}{66} \left(\frac{12}{24} \log \frac{12}{24} + \frac{12}{24} \log \frac{12}{24} + \frac{0}{24} \log \frac{0}{24} \right) \\ &= ??? \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Entropy}(II) &= -\sum_i p_i \left(\sum_j \frac{p_{ij}}{p_i} \log \frac{p_{ij}}{p_i} \right) \\ &= -\sum_i \frac{n_i}{n} \left(\sum_j \frac{n_{ij}}{n_i} \log \frac{n_{ij}}{n_i} \right) \\ &= -\frac{19}{66} \left(\frac{0}{19} \log \frac{0}{19} + \frac{7}{19} \log \frac{7}{19} + \frac{12}{19} \log \frac{12}{19} \right) \\ &\quad - \frac{23}{66} \left(\frac{11}{23} \log \frac{11}{23} + \frac{0}{23} \log \frac{0}{23} + \frac{12}{23} \log \frac{12}{23} \right) \\ &\quad - \frac{24}{66} \left(\frac{12}{24} \log \frac{12}{24} + \frac{12}{24} \log \frac{12}{24} + \frac{0}{24} \log \frac{0}{24} \right) \\ &= ??? \end{aligned}$$

→ Gom cụm theo phương án I hay phương án II tốt???

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

Algorithm: k -means. The k -means algorithm for partitioning, where each cluster's center is represented by the mean value of the objects in the cluster.

Input:

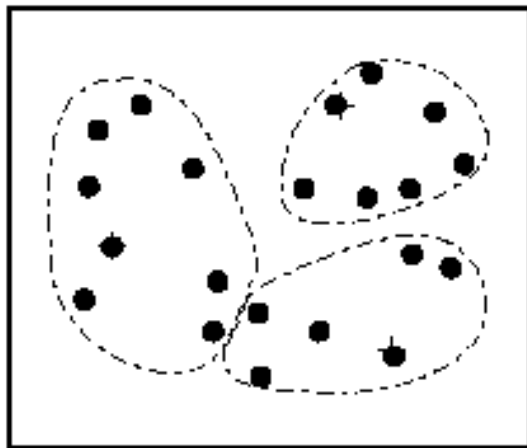
- k : the number of clusters,
- D : a data set containing n objects.

Output: A set of k clusters.

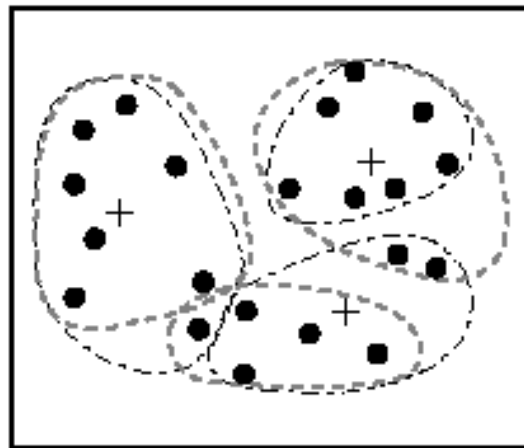
Method:

- (1) arbitrarily choose k objects from D as the initial cluster centers;
- (2) **repeat**
- (3) (re)assign each object to the cluster to which the object is the most similar,
 based on the mean value of the objects in the cluster;
- (4) update the cluster means, i.e., calculate the mean value of the objects for
 each cluster;
- (5) **until** no change;

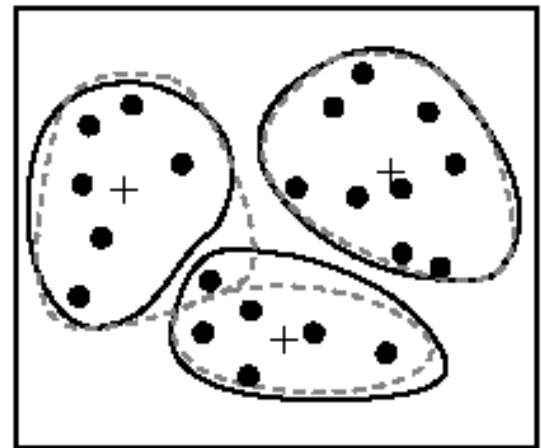
5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

(a)

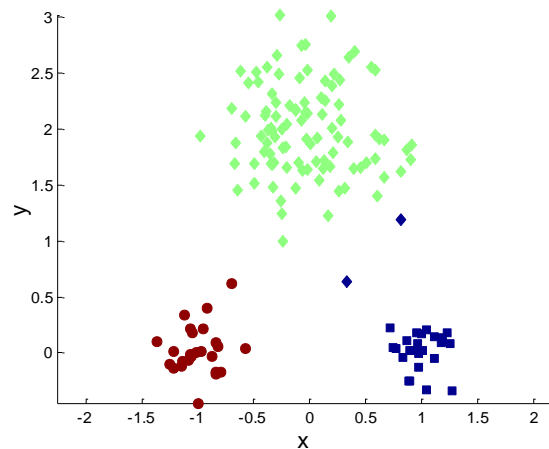
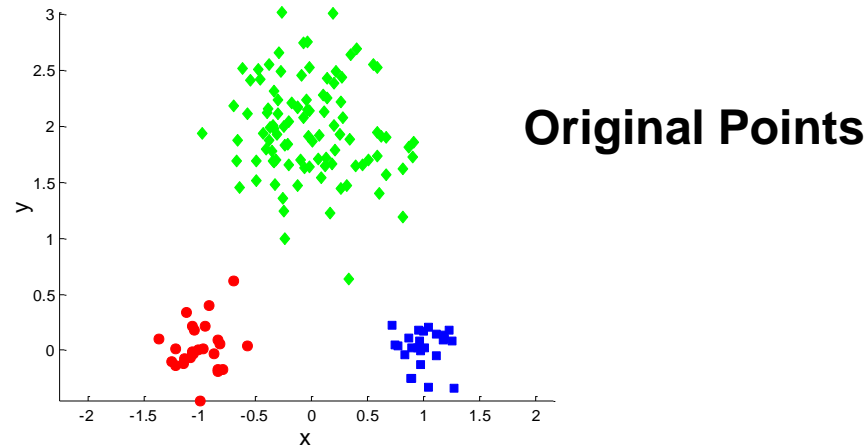
(b)

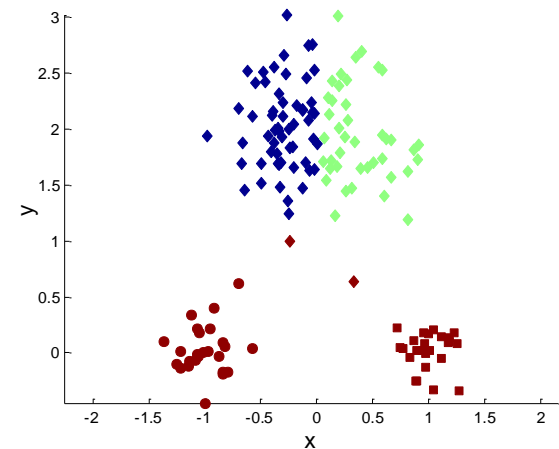
(c)

Clustering of a set of objects based on the k -means method. (The mean of each cluster is marked by a “+”.)

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

Optimal Clustering

Sub-optimal Clustering

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

- ▣ Đặc điểm của giải thuật k-means?

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

□ Đặc điểm của giải thuật k-means

■ Bài toán tối ưu hóa

- Cực trị cục bộ

■ Mỗi cụm được đặc trưng hóa bởi trung tâm của cụm (i.e. đối tượng trung bình (mean)).

- Không thể xác định được đối tượng trung bình???

- Số cụm k nên là bao nhiêu?

■ Độ phức tạp: $O(nkt)$

- n là số đối tượng, k là số cụm, t là số lần lặp

- $k \ll n, t \ll n$

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

□ Đặc điểm của giải thuật k-means

- Ảnh hưởng bởi nhiễu (các phần tử kì dị/biên)
- Không phù hợp cho việc khai phá ra các cụm có dạng không lồi (nonconvex) hay các cụm có kích thước rất khác nhau
 - Kết quả gom cụm có dạng siêu cầu (hyperspherical)
 - Kích thước các cụm kết quả thường đồng đều (relatively uniform sizes)

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

□ Đặc điểm của giải thuật k-means

- Đánh giá kết quả gom cụm của giải thuật k-means với hai trị k_1 (phương án I) và k_2 (phương án II) khác nhau trên cùng tập dữ liệu mẫu cho trước

□ Entropy (trị nhỏ khi chất lượng gom cụm tốt)

- Entropy (I) = ???
- Entropy (II) = ???

→ Gom cụm theo phương án I hay phương án II tốt?

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

▣ Đặc điểm của giải thuật k-means

- Đánh giá kết quả gom cụm của giải thuật k-means với hai trị k_1 (phương án I) và k_2 (phương án II) khác nhau trên cùng tập dữ liệu mẫu cho trước

- ▣ F-measure (trị lớn khi chất lượng gom cụm tốt)

- F-measure (I) = ???

- F-measure (II) = ???

- Gom cụm theo phương án I hay phương án II tốt?

- Kết quả đánh giá trùng với kết quả đánh giá dựa trên độ đo Entropy?

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

Algorithm: k -medoids. PAM, a k -medoids algorithm for partitioning based on medoid or central objects.

Input:

- k : the number of clusters,
- D : a data set containing n objects.

Output: A set of k clusters.

Method:

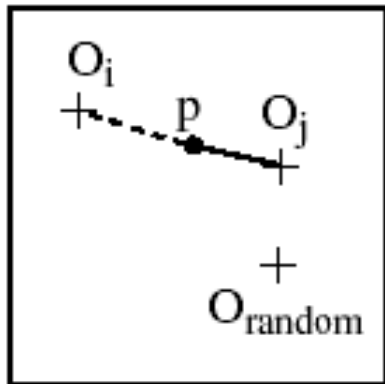
- (1) arbitrarily choose k objects in D as the initial representative objects or seeds;
- (2) **repeat**
- (3) assign each remaining object to the cluster with the nearest representative object;
- (4) randomly select a nonrepresentative object, $\mathbf{o}_{\text{random}}$;
- (5) compute the total cost, S , of swapping representative object, \mathbf{o}_j , with $\mathbf{o}_{\text{random}}$;
- (6) **if** $S < 0$ **then** swap \mathbf{o}_j with $\mathbf{o}_{\text{random}}$ to form the new set of k representative objects;
- (7) **until** no change;

Exercise

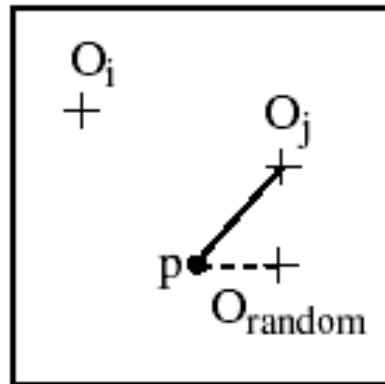
- ❑ Suppose that the data mining task is to cluster the following eight points (with (x, y) representing location) into three clusters:
A1(2, 10), A2(2, 5), A3(8, 4), B1(5, 8), B2(7, 5), B3(6, 4),
C1(1, 2), C2(4, 9).
The distance function is Euclidean distance. Suppose initially we assign A1, B1, and C1 as the center of each cluster, respectively. Use the *k-means* algorithm to show *only*
 - ❑ (a) The three cluster centers after the first round execution
 - ❑ (b) The final three clusters

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

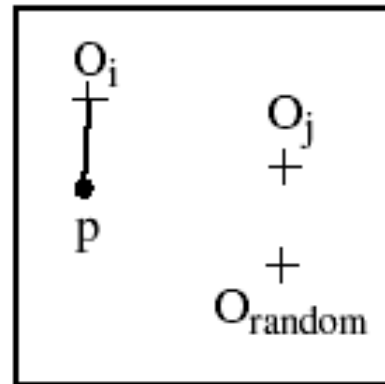
- Tính “total cost S of swapping O_j và O_{random} ” = $\sum_p C_{p/O_i O_{\text{random}}}$

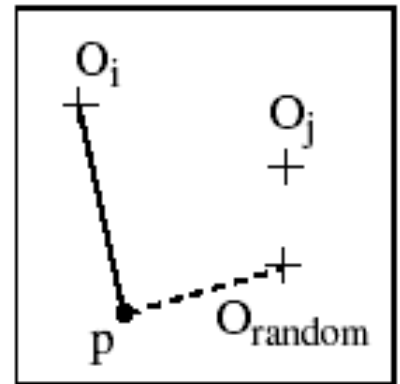
1. Reassigned to O_i

2. Reassigned to O_{random}

3. No change

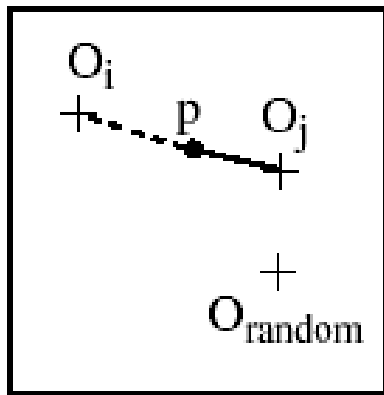

4. Reassigned to O_{random}

- data object
- + cluster center
- before swapping
- after swapping

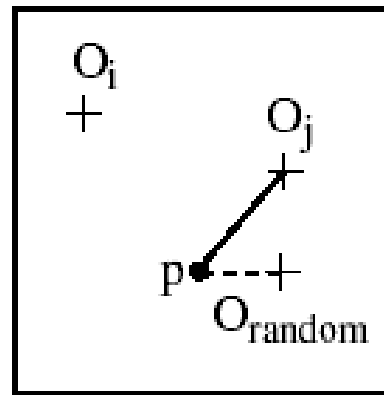
5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

□ Tính “total cost S of swapping O_j và O_{random} ” = $\sum_p C_{p/O_i O_{\text{random}}}$

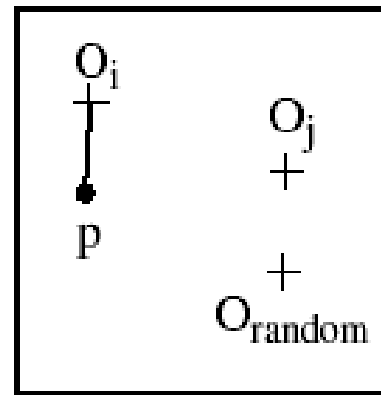
1. Reassigned to O_i

$$C_{p/O_i O_{\text{random}}} = d(p, O_j) - d(p, O_i)$$

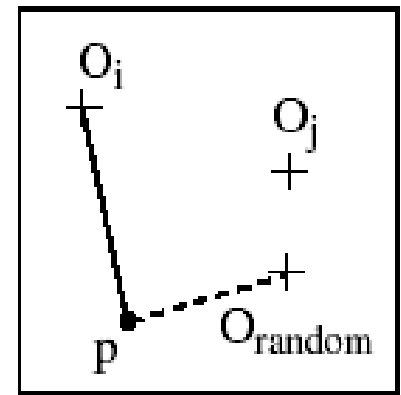
2. Reassigned to O_{random}

$$C_{p/O_i O_{\text{random}}} = d(p, O_j) - d(p, O_{\text{random}})$$

3. No change

$$C_{p/O_i O_{\text{random}}} = 0$$

4. Reassigned to O_{random}

$$C_{p/O_i O_{\text{random}}} = d(p, O_i) - d(p, O_{\text{random}})$$

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

- Đặc điểm của giải thuật PAM (k-medoids)
 - ???

5.2. Gom cụm dữ liệu bằng phân hoạch

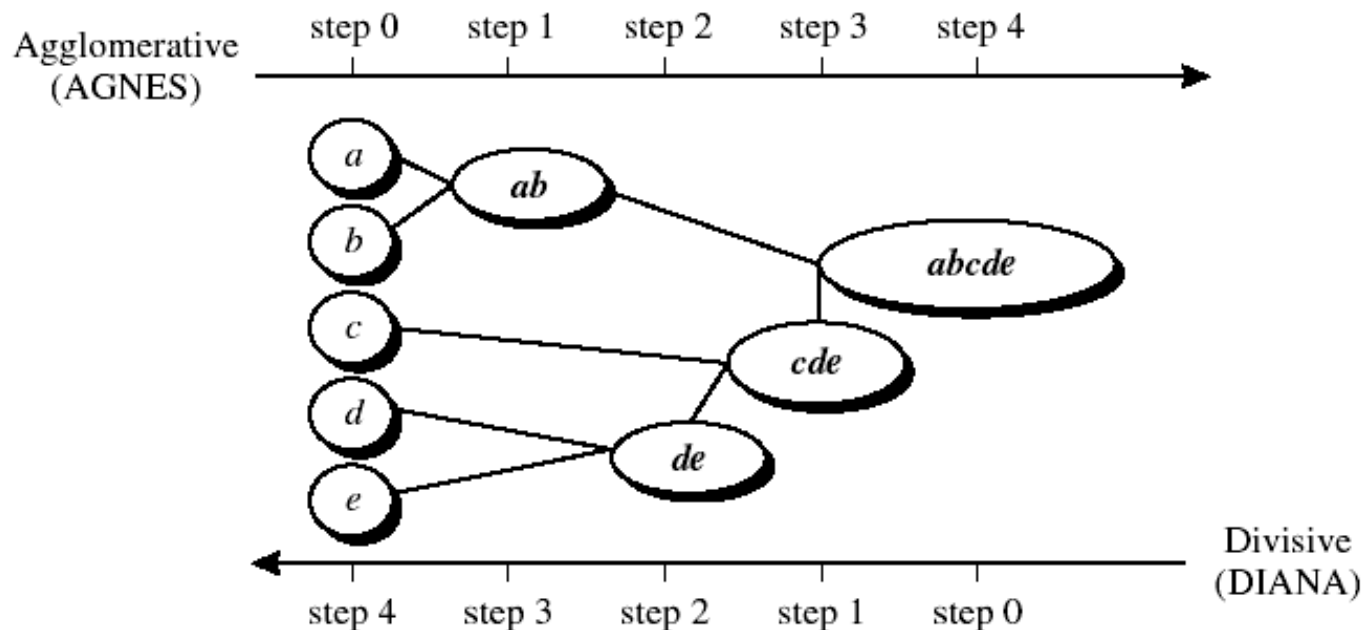
- Đặc điểm của giải thuật PAM (k-medoids)
 - Mỗi cụm được đại diện bởi phần tử chính giữa cụm (centroid).
 - Giảm thiểu sự ảnh hưởng của nhiễu (phần tử biên/kì dị/cực trị).
 - Số cụm k cần được xác định trước.
 - Độ phức tạp cho mỗi vòng lặp $O(k(n-k)^2)$
 - Giải thuật bị ảnh hưởng bởi kích thước tập dữ liệu.

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

- ❑ Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp (hierarchical clustering): nhóm các đối tượng vào cây phân cấp của các cụm
 - Agglomerative: bottom-up (trộn các cụm)
 - Divisive: top-down (phân tách các cụm)
- Không yêu cầu thông số nhập k (số cụm)
- Yêu cầu điều kiện dừng
- Không thể quay lui ở mỗi bước trộn/phân tách

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

- An agglomerative hierarchical clustering method: AGNES (Agglomerative NESTing) → bottom-up
- A divisive hierarchical clustering method: DIANA (Divisive ANALysis) → top-down

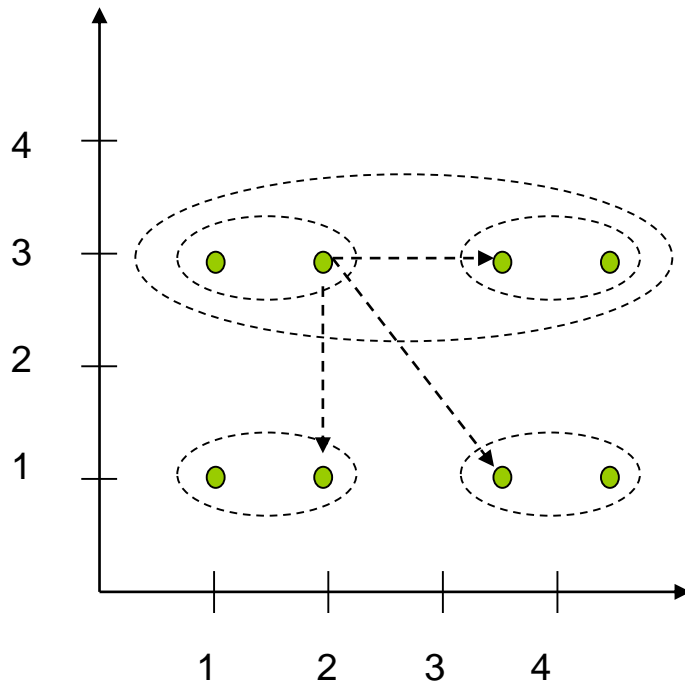

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

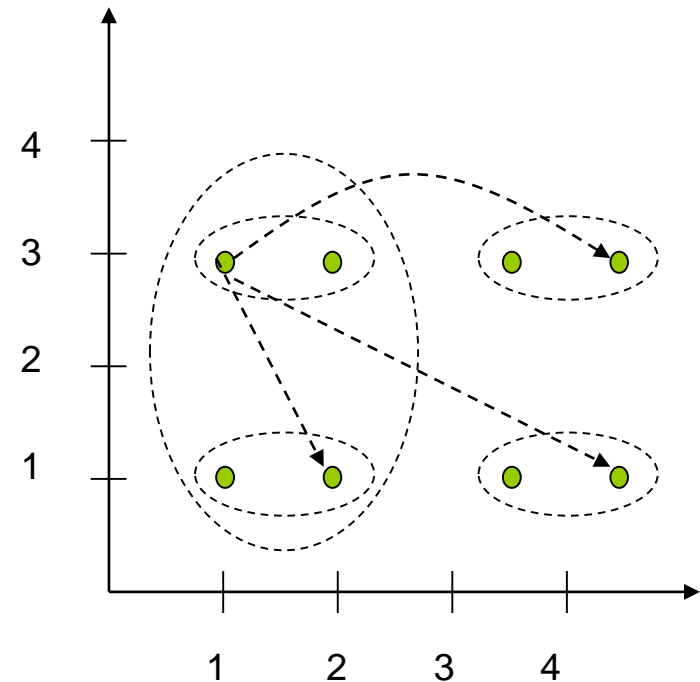
- An agglomerative hierarchical clustering method: AGNES (Agglomerative NESTing)
 - Khởi đầu, mỗi đối tượng tạo thành một cụm.
 - Các cụm sau đó được trộn lại theo một tiêu chí nào đó.
 - Cách tiếp cận single-linkage: cụm C1 và C2 được trộn lại nếu khoảng cách giữa 2 đối tượng từ C1 và C2 là ngắn nhất.
 - Quá trình trộn các cụm được lặp lại đến khi tất cả các đối tượng tạo thành một cụm duy nhất.
- A divisive hierarchical clustering method: DIANA (Divisive ANALysis)
 - Khởi đầu, tất cả các đối tượng tạo thành một cụm duy nhất.
 - Một cụm được phân tách theo một tiêu chí nào đó đến khi mỗi cụm chỉ có một đối tượng.
 - Khoảng cách lớn nhất giữa các đối tượng cận nhau nhất.

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

Single-linkage

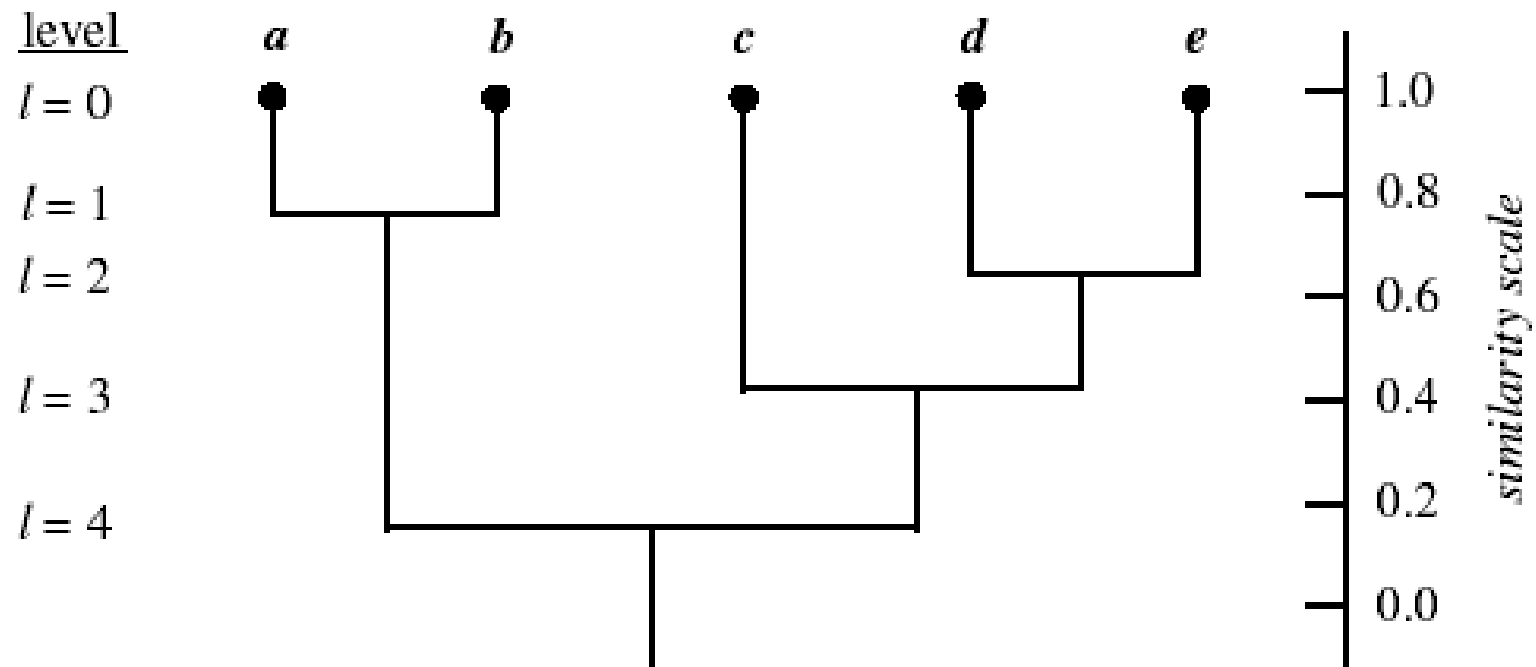
Complete-linkage

Tiêu chí trộn các cụm: single-linkage và complete-linkage

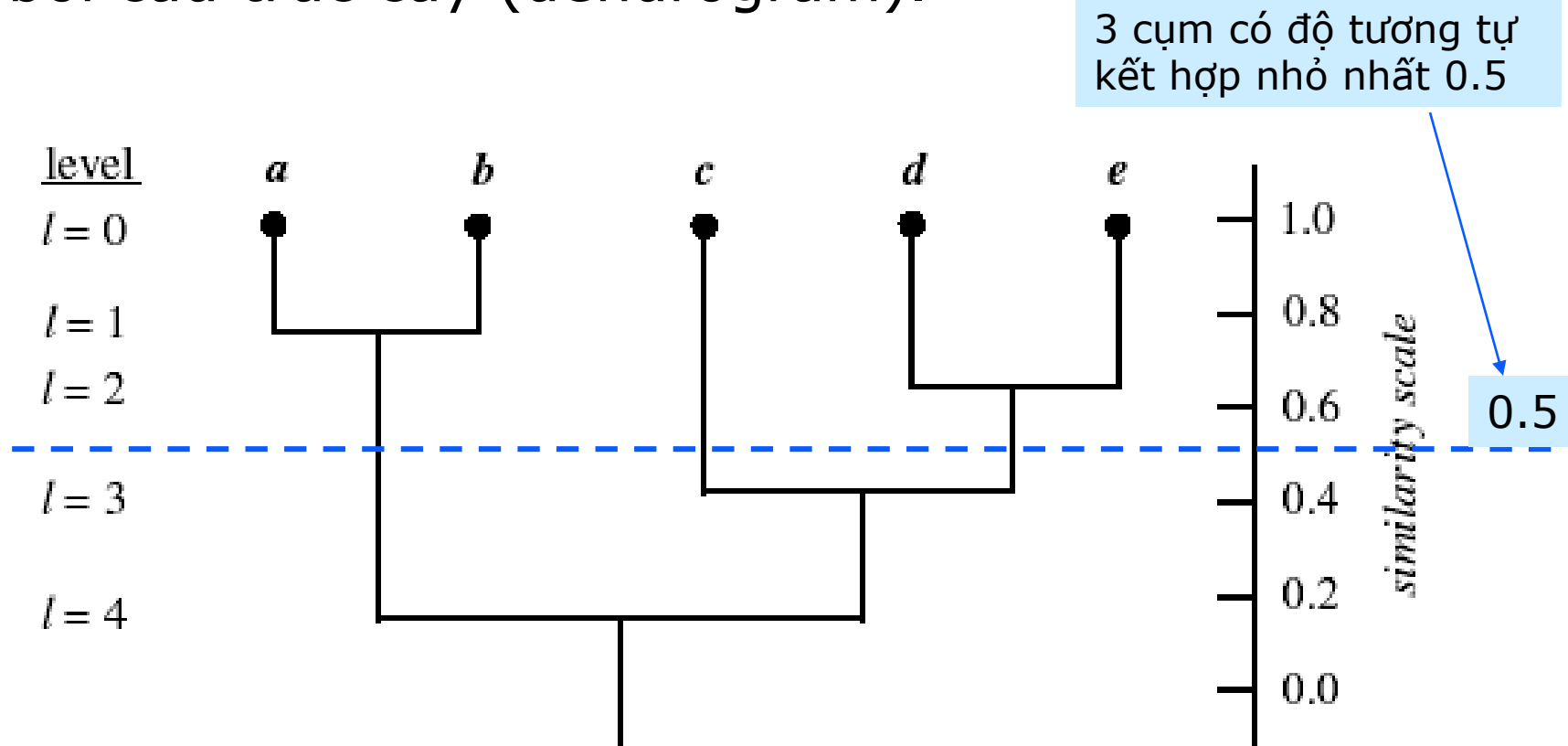
5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

- Quá trình gom cụm bằng phân cấp được biểu diễn bởi cấu trúc cây (dendrogram).

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

- Quá trình gom cụm bằng phân cấp được biểu diễn bởi cấu trúc cây (dendrogram).

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

- ▣ Các độ đo dùng đo khoảng cách giữa các cụm C_i và C_j

Minimum distance : $d_{min}(C_i, C_j) = \min_{p \in C_i, p' \in C_j} |p - p'|$

Maximum distance : $d_{max}(C_i, C_j) = \max_{p \in C_i, p' \in C_j} |p - p'|$

Mean distance : $d_{mean}(C_i, C_j) = |m_i - m_j|$

Average distance : $d_{avg}(C_i, C_j) = \frac{1}{n_i n_j} \sum_{p \in C_i} \sum_{p' \in C_j} |p - p'|$

p, p' : các đối tượng

$|p - p'|$: khoảng cách giữa p và p'

m_i, m_j : đối tượng trung bình của C_i, C_j , tương ứng

n_i, n_j : số lượng đối tượng của C_i, C_j , tương ứng

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

- Một số giải thuật gom cụm dữ liệu bằng phân cấp
 - BIRCH (Balanced Iterative Reducing and Clustering using Hierarchies): phân hoạch các đối tượng dùng cấu trúc cây theo độ co giãn của phân giải (scale of resolution)
 - ROCK (Robust Clustering using linKs): gom cụm dành cho các thuộc tính rời rạc (categorical/discrete attributes), trộn các cụm dựa vào sự kết nối lẫn nhau giữa các cụm
 - Chameleon: mô hình động để xác định sự tương tự giữa các cặp cụm

5.3. Gom cụm dữ liệu bằng phân cấp

- ▣ Một số vấn đề với gom cụm dữ liệu bằng phân cấp
 - Chọn điểm trộn/phân tách phù hợp
 - Khả năng co giãn (scalability)
 - ▣ Mỗi quyết định trộn/phân tách yêu cầu kiểm tra/đánh giá nhiều đối tượng/cụm.
- Tích hợp gom cụm dữ liệu bằng phân cấp với các kỹ thuật gom cụm khác
 - Gom cụm nhiều giai đoạn (multiple-phase clustering)

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

□ Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- Mỗi cụm là một vùng dày đặc (dense region) gồm các đối tượng.
 - Các đối tượng trong vùng thưa hơn được xem là nhiễu.
- Mỗi cụm có dạng tùy ý.

□ Giải thuật

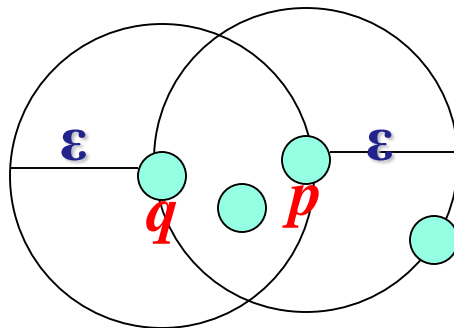
- DBSCAN (Density-Based Spatial Clustering of Applications with Noise)
- OPTICS (Ordering Points To Identify the Clustering Structure)
- DENCLUE (DENSity-based CLUstEring)

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- DBSCAN (Density-Based Spatial Clustering of Applications with Noise)
 - Phân tích các điểm kết nối nhau dựa vào mật độ
- OPTICS (Ordering Points To Identify the Clustering Structure)
 - Tạo ra thứ tự các điểm dữ liệu tùy vào cấu trúc gom cụm dựa vào mật độ của tập dữ liệu
- DENCLUE (DENSity-based CLUstEring)
 - Gom cụm dựa vào các hàm phân bố mật độ

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- Các khái niệm dùng trong gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ
 - ϵ : bán kính của vùng láng giềng của một đối tượng, gọi là ϵ -neighborhood.
 - **MinPts**: số lượng đối tượng ít nhất được yêu cầu trong ϵ -neighborhood của một đối tượng.
 - Nếu đối tượng có ϵ -neighborhood với **MinPts** thì đối tượng này được gọi là đối tượng lõi (core object).

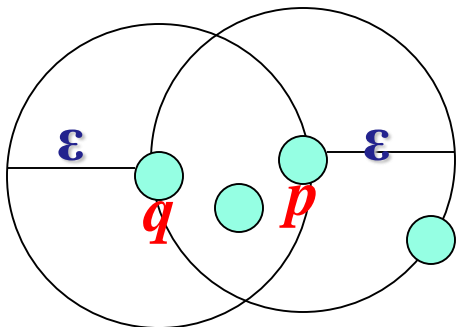

p : core object (**MinPts** = 3)

q : không là core object

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- Các khái niệm dùng trong gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ
 - **Directly density-reachable** (khả năng đạt được trực tiếp): q có thể đạt được trực tiếp từ p nếu q trong vùng láng giềng ϵ -neighborhood của p và p phải là core object.

p : directly density-reachable đối với q ?

q : directly density-reachable đối với p ?

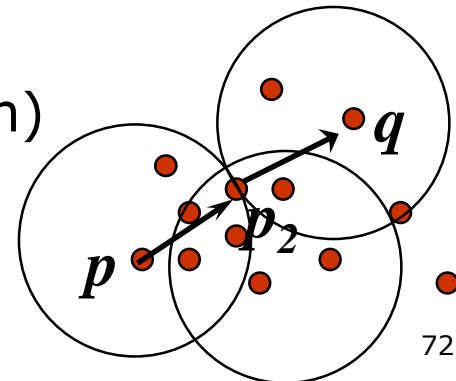
p : directly density-reachable đối với q ? **X**

q : directly density-reachable đối với p ? **✓**

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

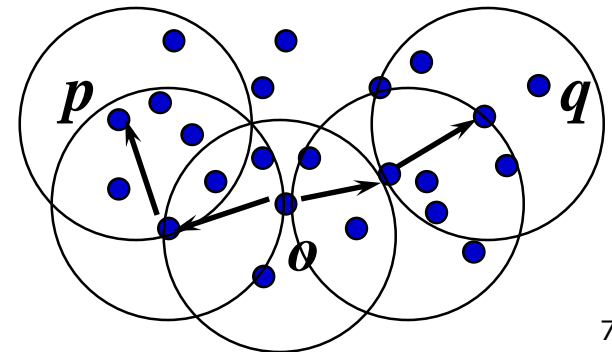
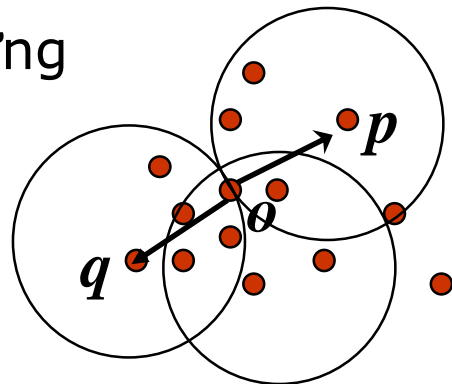
- Các khái niệm dùng trong gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ
 - **Density-reachable** (khả năng đạt được):
 - Cho trước tập đối tượng **D** , **ϵ** và **$MinPts$**
 - **q density-reachable** từ **p** nếu \exists chuỗi các đối tượng $p_1, \dots, p_n \in D$ với $p_1 = p$ và $p_n = q$ sao cho p_{i+1} **directly density-reachable** từ p_i theo các thông số **ϵ** và **$MinPts$** , $1 \leq i \leq n$.
 - Bao đóng truyền (transitive closure) của directly density-reachable
 - Quan hệ bất đối xứng (asymmetric relation)

$MinPts = 5$

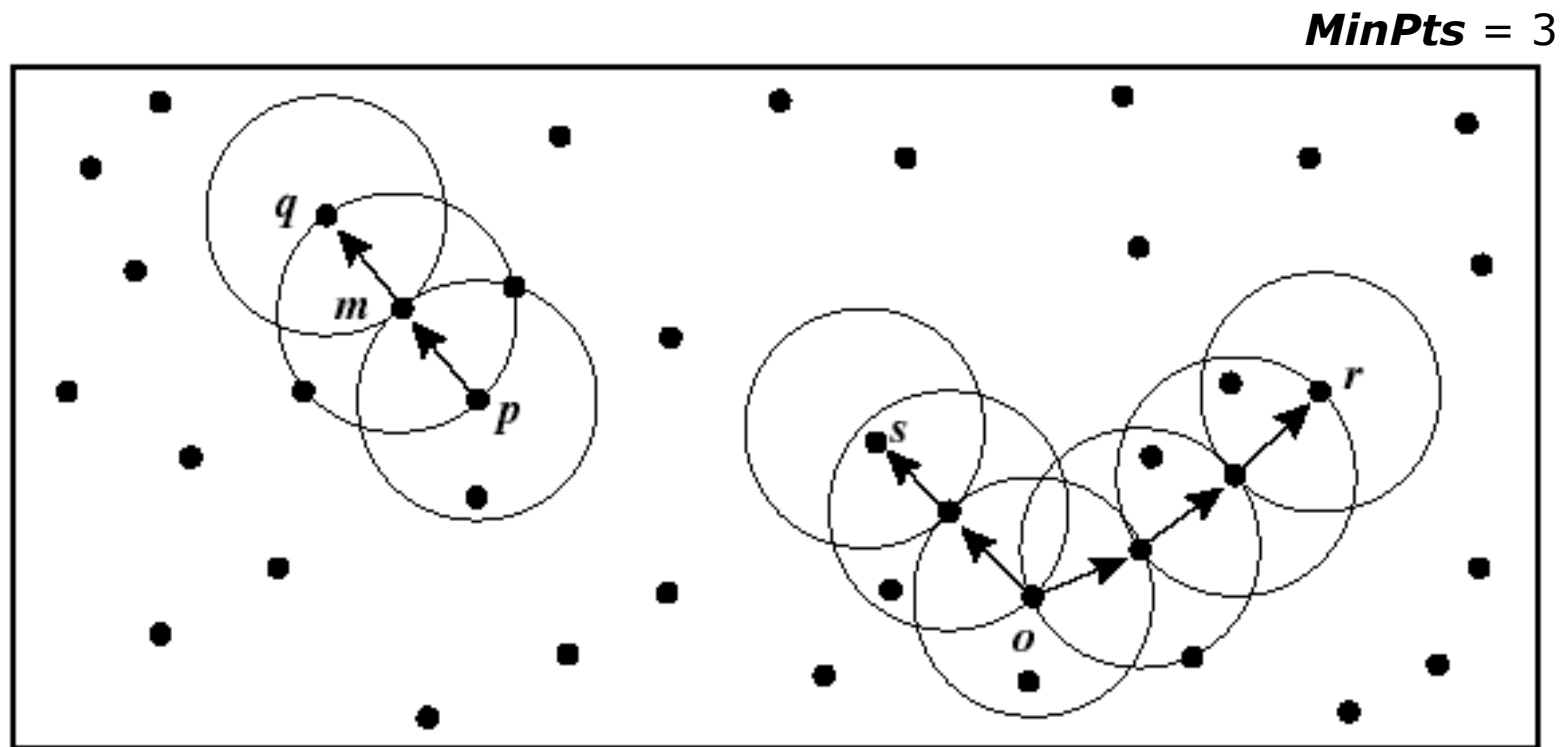
5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- Các khái niệm dùng trong gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ
 - **Density-connected** (nối kết dựa trên mật độ):
 - Cho trước tập các đối tượng **D** , **ϵ** và **$MinPts$**
 - $p, q \in D$
 - q **density-connected** với p nếu $\exists o \in D$ sao cho cả q và p đều **density-reachable** từ o theo các thông số **ϵ** và **$MinPts$** .
 - Quan hệ đối xứng

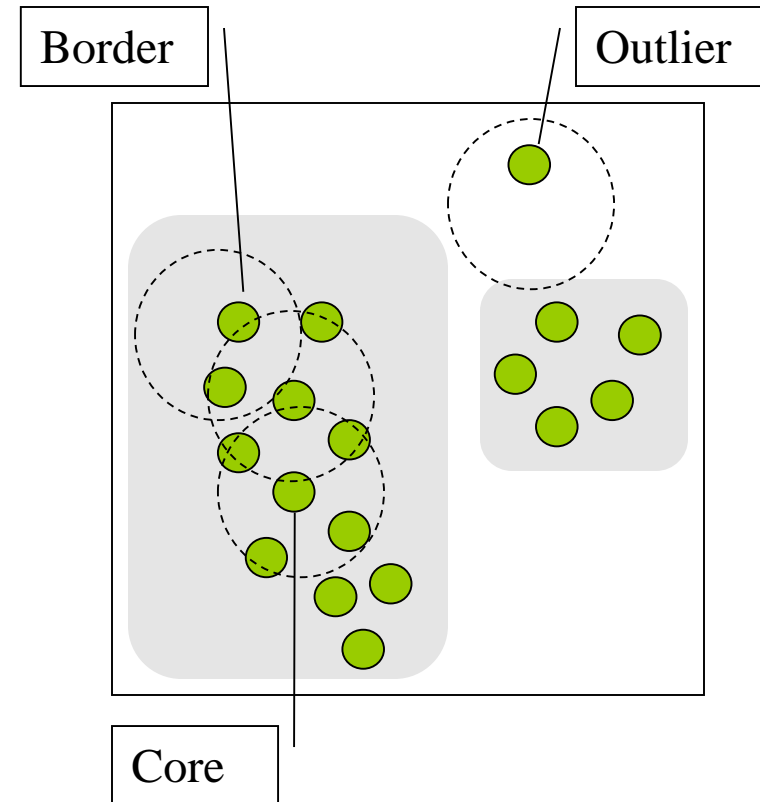
5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- ▣ Các khái niệm dùng trong gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- Các khái niệm dùng trong gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ
 - Cụm dựa trên mật độ (density based cluster): tập tất cả các đối tượng được nối kết với nhau dựa trên mật độ.
 - Đối tượng thuộc về cụm có thể là core object.
 - Nếu đối tượng đó không là core object thì gọi là đối tượng ranh giới (border object).
 - Đối tượng không thuộc về cụm nào được xem là nhiễu (noise/outlier).

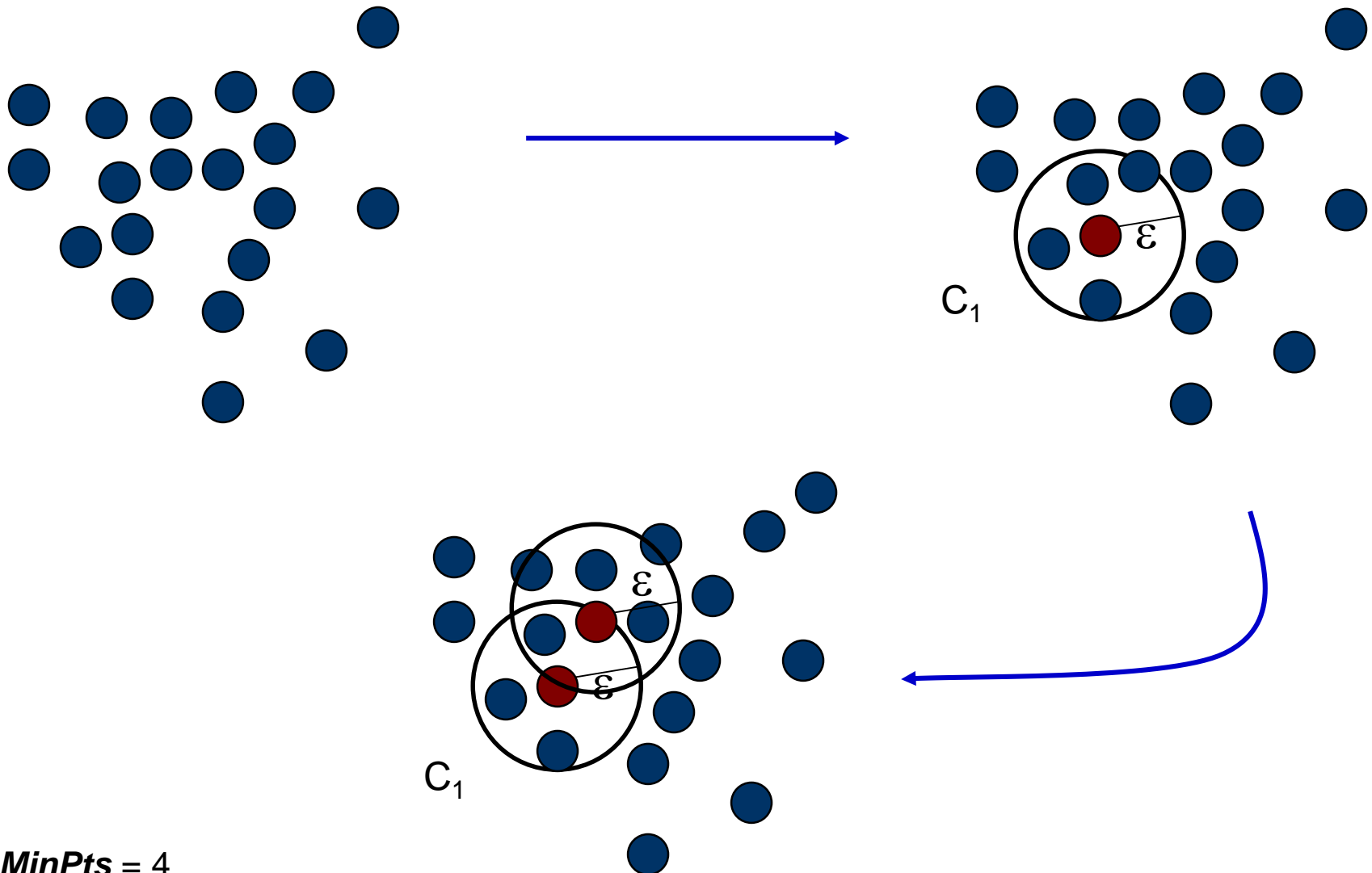
$$\epsilon = 1\text{cm}$$

$$\text{MinPts} = 5$$

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

- ❑ DBSCAN (Density-Based Spatial Clustering of Applications with Noise)
 - Input: tập đối tượng **D** , **ϵ** , **$MinPts$**
 - Output: density-based clusters (và noise/outliers)
 - Giải thuật
 - ❑ 1. Xác định **ϵ** -neighborhood của mỗi đối tượng $p \in D$.
 - ❑ 2. If p là core object, tạo được một cluster.
 - ❑ 3. Từ bất kì core object p , tìm tất cả các đối tượng ***density-reachable*** và đưa các đối tượng này (hoặc các cluster) vào cùng cluster ứng với p .
 - 3.1. Các cluster đạt được (density-reachable cluster) có thể được trộn lại với nhau.
 - 3.2. Dừng khi không có đối tượng mới nào được thêm vào.

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

MinPts = 4

5.4. Gom cụm dữ liệu dựa trên mật độ

□ DBSCAN (Density-Based Spatial Clustering of Applications with Noise)

■ Đặc điểm ???

- Các cụm có dạng và kích thước khác nhau.
 - Không có giả định về phân bố của các đối tượng dữ liệu
 - Không yêu cầu về số cụm
 - Không phụ thuộc vào cách khởi động (initialization)
- Xử lý nhiễu (noise) và các phần tử biên (outliers)
- Yêu cầu trị cho thông số nhập
 - Yêu cầu định nghĩa của mật độ (density)
 - ϵ và **MinPts**
- Độ phức tạp
 - $O(n \log n) \rightarrow O(n^2)$

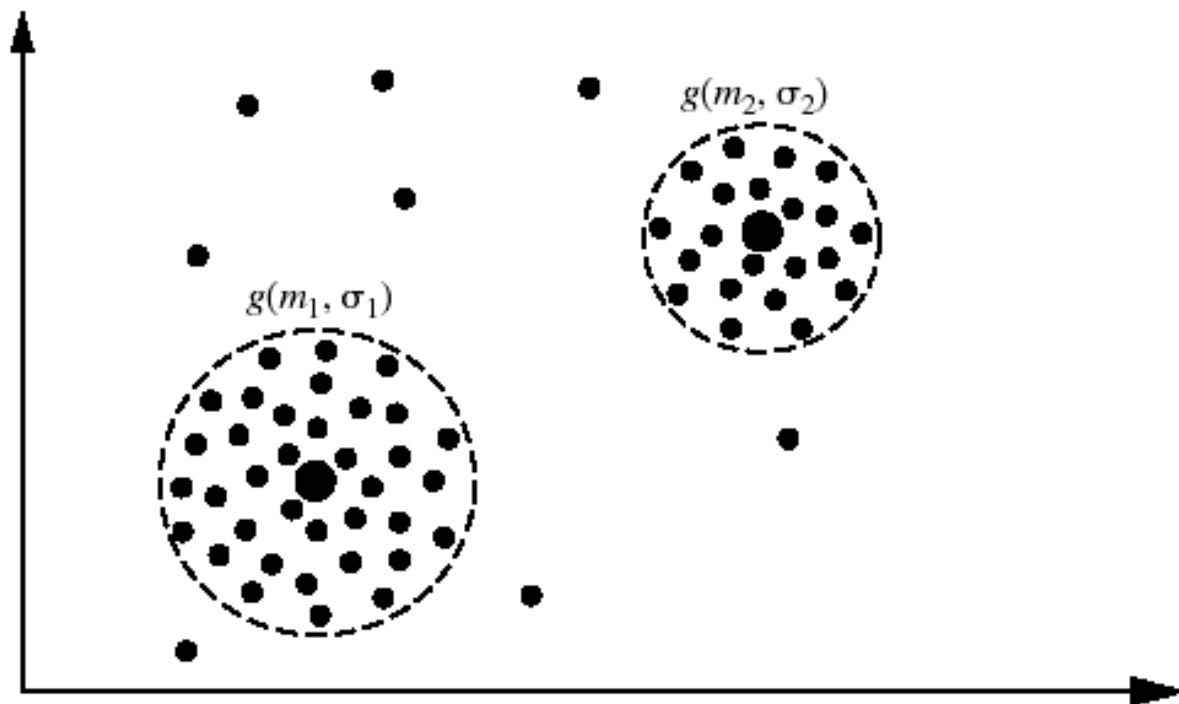
5.5. Gom cụm dữ liệu dựa trên mô hình

- Tối ưu hóa sự phù hợp giữa dữ liệu và mô hình toán nào đó
 - Giả định về quá trình tạo dữ liệu
 - Dữ liệu được tạo ra với nhiều sự phân bố xác suất khác nhau.
- Các phương pháp
 - Tiếp cận thống kê
 - Mở rộng của giải thuật gom cụm dựa trên phân hoạch k-means: Expectation-Maximization (EM)
 - Tiếp cận học máy: gom cụm ý niệm (conceptual clustering)
 - Tiếp cận mạng neural: Self-Organizing Feature Map (SOM)

5.5. Gom cụm dữ liệu dựa trên mô hình

- ❑ Gom cụm Expectation-Maximization (EM)
 - Giải thuật tinh chỉnh lặp để gán các đối tượng vào các cụm (bước kỳ vọng) và ước lượng trị thông số (bước cực đại hoá).
- ❑ Gom cụm ý niệm (conceptual clustering)
 - Tạo ra cách phân lớp các đối tượng chưa được gán nhãn dựa vào các mô tả đặc trưng cho mỗi nhóm đối tượng ứng với mỗi khái niệm (concept).
- ❑ Gom cụm với mạng neural
 - Biểu diễn mỗi cụm là một ví dụ tiêu biểu (exemplar).
 - Exemplar đóng vai trò của một prototype của cụm.
 - Các đối tượng mới được phân bổ vào một cụm nếu tương tự với exemplar của cụm đó nhất dựa trên độ đo khoảng cách.

5.5. Gom cụm dữ liệu dựa trên mô hình

Each cluster can be represented by a probability distribution, centered at a mean, and with a standard deviation. Here, we have two clusters, corresponding to the Gaussian distributions $g(m_1, \sigma_1)$ and $g(m_2, \sigma_2)$, respectively, where the dashed circles represent the first standard deviation of the distributions.

5.5. Gom cụm dữ liệu dựa trên mô hình

- Giải thuật Expectation-Maximization (EM)
 - Gán một đối tượng vào một cụm nếu tương tự trung tâm (mean) của cụm đó nhất
 - Dựa vào trọng số (weight) của đối tượng đối với mỗi cụm
 - Xác suất thành viên (probability of membership)
 - Không có ranh giới giữa các cụm
 - Trung tâm của mỗi cụm được tính dựa vào các độ đo có trọng số (weighted measures).
 - Hội tụ nhanh nhưng có thể tối ưu cục bộ

5.5. Gom cụm dữ liệu dựa trên mô hình

□ Giải thuật Expectation-Maximization (EM)

- Input: tập n đối tượng, \mathbf{K} (số cụm)
- Output: trị tối ưu cho các thông số của mô hình
- Giải thuật:
 - 1. Khởi trị
 - 1.1. Chọn ngẫu nhiên \mathbf{K} đối tượng làm trung tâm của \mathbf{K} cụm
 - 1.2. Ước lượng trị ban đầu cho các thông số (nếu cần)
 - 2. Lặp tinh chỉnh các thông số (cụm):
 - 2.1. Bước kỳ vọng (expectation step): gán mỗi đối tượng x_i đến cụm C_k với xác suất $P(x_i \in C_k)$ với $k=1..\mathbf{K}$
 - 2.2. Bước cực đại hóa (maximization step): ước lượng trị các thông số
 - 2.3. Dừng khi thỏa điều kiện định trước.

5.5. Gom cụm dữ liệu dựa trên mô hình

□ Giải thuật Expectation-Maximization (EM)

■ Giải thuật:

□ 1. Khởi trị

□ 2. Lặp tinh chỉnh các thông số (cụm):

- 2.1. Bước kỳ vọng (expectation step): gán mỗi đối tượng x_i đến cụm C_k với xác suất $P(x_i \in C_k)$

$$P(x_i \in C_k) = p(C_k | x_i) = \frac{p(C_k)p(x_i | C_k)}{p(x_i)}$$

- 2.2. Bước cực đại hóa (maximization step): ước lượng trị các thông số

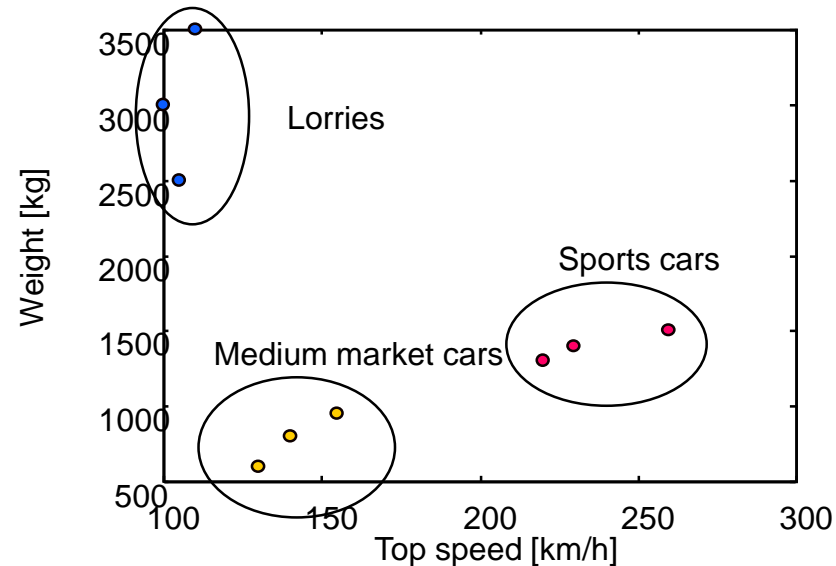
$$m_k = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \frac{x_i P(x_i \in C_k)}{\sum_j P(x_i \in C_j)}$$

(m_k là trung tâm của cụm C_k , $j = 1..K$, $k = 1..K$)

5.6. Các phương pháp gom cụm dữ liệu khác

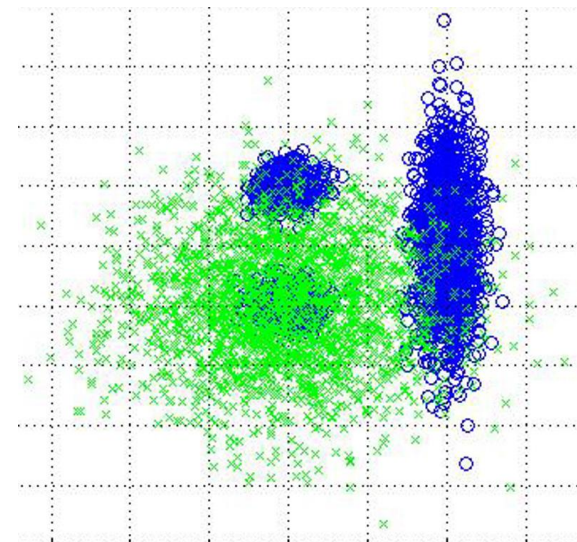
□ Gom cụm cứng (hard clustering)

- Mỗi đối tượng chỉ thuộc về một cụm.
- Mức thành viên (degree of membership) của mỗi đối tượng với một cụm hoặc là 0 hoặc là 1.
- Ranh giới (boundary) giữa các cụm rõ ràng.

□ Gom cụm mờ (fuzzy clustering)

- Mỗi đối tượng thuộc về nhiều hơn một cụm với mức thành viên nào đó từ 0 đến 1.
- Ranh giới giữa các cụm không rõ ràng (mờ - vague/fuzzy).

5.7. Tóm tắt

- Gom cụm nhóm các đối tượng vào các cụm dựa trên sự tương tự giữa các đối tượng.
- Độ đo sự tương tự tùy thuộc vào kiểu dữ liệu/đối tượng cụ thể.
- Các giải thuật gom cụm được phân loại thành: nhóm phân hoạch, nhóm phân cấp, nhóm dựa trên mật độ, nhóm dựa trên lưới, nhóm dựa trên mô hình, ...

5.7. Tóm tắt

Cluster algorithm	Complexity	Capability of tackling high dimensional data
<i>K</i> -means	$O(NKd)$ (time) $O(N + K)$ (space)	No
Fuzzy <i>c</i> -means	Near $O(N)$	No
Hierarchical clustering*	$O(N^2)$ (time) $O(N^2)$ (space)	No
CLARA	$O(K(40 + K)^2 + K(N - K))^+$ (time)	No
CLARANS	Quadratic in total performance	No
BIRCH	$O(N)$ (time)	No
DBSCAN	$O(N \log N)$ (time)	No
CURE	$O(N_{sample}^2 \log N_{sample})$ (time) $O(N_{sample})$ (space)	Yes
WaveCluster	$O(N)$ (time)	No
DENCLUE	$O(N \log N)$ (time)	Yes
FC	$O(N)$ (time)	Yes
CLIQUE	Linear with the number of objects, Quadratic with the number of dimensions	Yes
OptiGrid	Between $O(Nd)$ and $O(Nd \log N)$	Yes
ORCLUS	$O(K_0^3 + K_0Nd + K_0^2d^3)$ (time) $O(K_0d^2)$ (space)	Yes

R. Xu, D. Wunsch II. Survey of Clustering Algorithms. IEEE Transactions on Neural Networks 16(3), May 2005, pp. 645-678.